

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Regionální politická strana Starostové a nezávislí

Filip Lameš

© 2011 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Akademický rok 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Filip Lameš

obor Provoz a ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Regionální politická strana Starostové a nezávislí**

Osnova bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Historie a vývoj strany
5. Volební výsledky a programová analýza
6. Závěr
7. Seznam použitých zdrojů
8. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 30 - 40 stran

Doporučené zdroje:

- BALÍK, S.: Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2008.
- FIALA, P. – STRMISKA, M.: Teorie politických stran. Barrister & Principal, Brno 1998.
- KOSTELECKÝ, T.: Region a politika. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, Praha 2002.
- BALÍK, S. - KYLOUŠEK, J. - ČALOUD, D. et al.: Krajské volby v České republice 2004. MPÚ Masarykovy univerzity, Brno 2006.
- MAREŠ, M. (ed.): Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2003.
- MRKLAS, L.: Krajské volby 2000: fakta, názory, komentáře. CEVRO, Praha 2001.
- FIALA, P. - SCHUBERT, K.: Moderní analýza politiky: uvedení do teorií a metod policy analysis. Barrister & Principal, Brno 2000.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. RNDr. Michal Kubálek, Ph.D.**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 15. 1. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Regionální politická strana Starostové a nezávislí" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. 3. 2011

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu bakalářské práce PhDr. RNDr. Michalu Kubáčkovi, Ph.D. za odborné konzultace, vedení a připomínky.

Regionální politická strana Starostové a nezávislí

Souhrn

Tématem mé bakalářské práce je regionální politická strana Starostové a nezávislí. Založili ji v roce 2004 starostové ve Zlínském kraji, aby mohli ovlivnit krajskou politiku. Hnutí se účastnilo krajských voleb v roce 2004 a 2008, voleb do Evropského parlamentu v roce 2009 a společně s TOP 09 voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR v roce 2010. Působilo v mnoha volebních koalících. Starostové a nezávislí jsou unikátní tým, jak se z regionální strany, působící pouze v jednom kraji, stali subjektem, který zastřešuje Starosty ze všech krajů, vyjma jednoho a působí na půdě Parlamentu ČR. Jsou rovnocenným koaličním partnerem straně TOP 09 a členem Vlády ČR. Mezi členy patří několik senátorů, ministr kultury, předseda poslaneckého klubu TOP 09 – STAN a předsedové a členové výborů v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Klíčová slova

Starostové a nezávislí, politická strana, regionální strana, politický program, krajské volby

The characterization of a regional political party the Mayors and Independents

Summary

The topic of my bachelor paper is a regional political party called the Mayors and Independents. The party was established in 2004 in Zlin region by local mayors with the goal to influence a regional policy. The party participated in the Region elections in 2004 and 2008, in the European Parliament elections in 2009, in the Chamber of Deputies elections and the Senate elections of the Parliament of the Czech Republic in 2010 as well as participated in many election alliances. They went from being just a regional political party to being a nation – wide which connects all the Mayors parties and act together in the Parliament of the Czech Republic. They are equivalent partner with the political party TOP 09 and a member of the Cabinet of the Czech Republic. Their party members include a few of senators, the minister of Culture, the chairman of deputies club TOP 09 – STAN and the chairmen and members of commission in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic.

Keywords

the Mayors and Independents, political party, regional party, political program, region elections

Obsah

1. Úvod	6
2. Cíl práce a metodika	7
3. Literární rešerše	8
3.1 Teorie politických stran	8
3.1.1 Pojem a definice politické strany	8
3.1.2 Vznik politických stran.....	9
3.1.3 Identifikace funkcí	9
3.1.4 Funkční katalogy.....	10
3.1.5 Kritéria typologie a klasifikace politických stran	10
3.1.6 Vývojové typologie	11
3.1.7 Ideově – programatická typologie a ideologické rodiny	12
3.2 Teorie regionálních stran	13
3.2.1 Regionální strana.....	13
3.2.2 Pozice neparlamentních stran.....	14
3.2.3 Fenomén – starostové.....	16
4. Praktická část	17
4.1 Vznik a vývoj strany	17
4.2 Vedení	19
4.3 Financování strany	20
4.3.1 Státní financování.....	21
4.3.2 Soukromé financování.....	22
4.3.3 Srovnání financování NSK a SLK	22
4.4 Volební výsledky.....	23
4.4.1 Krajské volby 2004	23
4.4.2 Krajské volby v roce 2008.....	24
4.4.3 Volby do Evropského parlamentu v roce 2009	27
4.4.4 Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010	27
4.4.5 Senátní volby v roce 2010	30
4.4.6 Komunální volby 2010.....	31
4.5 Shrnutí volebních výsledků	33
4.6 Volební základna	34
4.7 Zařazení strany dle politologických typologií.....	35

4.8	Analýza volebních programů.....	35
4.8.1	Volební program ke krajským volbám ve Středočeském kraji v roce 2008	35
4.8.2	Volební program ke komunálním volbám v roce 2010.....	36
4.8.3	Volební program pro volby do PS Parlamentu ČR 2010.....	37
4.9	Prognóza dalšího vývoje.....	40
5.	Závěr.....	42
6.	Seznam použitých zdrojů.	43
6.1	Tištěné dokumenty:	43
6.2	Elektronické dokumenty:	43
6.3	Písemná a ústní sdělení:.....	45
7.	Přílohy:	46
7.1	Výsledky krajských voleb v roce 2004	46
7.1.1	Krajské volby v roce 2004 -Zlínský kraj.....	46
7.2	Výsledky krajských voleb v roce 2008	46
7.2.1	Krajské volby v roce 2008 – Zlínský kraj.....	46
7.2.2	Krajské volby 2008 – Středočeský kraj	47
7.2.3	Krajské volby 2008 – Liberecký kraj	48
7.2.4	Krajské volby 2008 – Karlovarský kraj	49
7.2.5	Krajské volby v roce 2008 – Pardubický kraj	49
7.2.6	Krajské volby v roce 2008 – Olomoucký kraj.....	50
7.3	Volby do Senátu Parlamentu ČR 2010	51
7.3.1	Obvod 1: Karlovy Vary.....	51
7.3.2	Obvod 7: Plzeň - město	51
7.3.3	Obvod 16: Beroun	52
7.3.4	Obvod 22: Praha 10.....	52
7.3.5	Obvod 26: Praha 6.....	53
7.3.6	Obvod 28: Mělník	53
7.3.7	Obvod 37: Jičín	54
7.3.8	Obvod 40: Kutná Hora	54
7.3.9	Obvod 46: Ústí nad Orlicí	55
7.3.10	Obvod 52: Jihlava	55
7.3.11	Obvod 61: Olomouc	56
7.3.12	Obvod 73: Frýdek Místek	56

7.3.13	Obvod 76: Kroměříž	56
7.3.14	Obvod 79: Hodonín	57

1. Úvod

Základním předpokladem pro fungování demokratických systému je přítomnost politických stran, kdy je respektována politická pluralita, tedy existence více politických stran. Politická strana je sdružení většího počtu osob. Jejich cílem je získat politickou moc, převzít politickou odpovědnost a prosadit politickou vůli. Problematice politických stran se věnuje celá škála autorů, jak českých, tak i zahraničních. Existuje mnoho publikací a prací v tištěné a elektronické podobě.

Většina autorů se zabývá stranickými systémy nebo případovými studii, zkoumající politické strany v rámci působení na celostátní úrovni a jejich zařazení do klasifikačních typologií. Naopak regionální strany, které ovlivňují komunální politiku, jsou často opomíjené. Nic to nemění na faktu, že tyto strany mohou působit ve svých regionech jako relevantní subjekty a hrají zde důležitou roli.

Ve své bakalářské práci se budu věnovat straně Starostové a nezávislí, která vznikla jako regionální strana. Tato strana spojila podobně vypadající projekty z ostatních krajů. Nyní působí na parlamentní úrovni v koalici se stranou TOP 09 a je členem Vlády ČR.

2. Cíl práce a metodika

Cílem práce je charakterizovat a odpovídajícím způsobem s použitím typologií politických stran zařadit stranu Starostové a nezávislí.

Práce je rozdělena do dvou částí. V první části se zaměřuji na objasnění pojmu politická a regionální strana v obecném kontextu, na popis funkcí a typologií, na pozici neparlamentních subjektů v politickém spektru a na fenomén zvaný starostové na kandidátkách. V druhé části se věnuji vývoji, charakteristice hnutí, volebním výsledkům od roku 2004. Jsou zde zahrnuty úspěšné a neúspěšné krajské volby, volby do Evropského parlamentu v roce 2009 a volby do Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR v roce 2010. Dále se zabývám volebním programem, voličskou základnou, vymezením sledované strany z typologického hlediska podle teoretických poznatků z literární rešerše a prognózou dalšího vývoje hnutí.

Využil jsem standardní politologické typologie politických stran a regionálních politických stran. Jako techniku sběru dat jsem použil dotazování a studium dokumentů. Pořídil jsem nestrukturované rozhovory s představiteli hnutí. Čerpal jsem z několika tištěných publikací, z internetových stránek Ministerstva financí, ze stránek občanského sdružení Naši politici a portálu Českého statistického úřadu.

Jako přílohy uvádím tabulky výsledků krajských voleb v roce 2004 ve Zlínském kraji, tabulky výsledků krajských voleb v roce 2008 z 6 krajů – Zlínský, Středočeský, Karlovarský, Liberecký, Pardubický a Olomoucký a tabulky ze 14 obvodů, kde se ucházeli o senátorský mandát společní kandidáti.

3. Literární rešerše

3.1 Teorie politických stran

3.1.1 Pojem a definice politické strany

Z pohledu českého jazyka je velice zajímavé zkoumat původ pojmu politická strana. Ve většině evropských jazyků, zahrnující například angličtinu, němčinu, francouzštinu, italštinu, či španělštinu, je pojem politická strana odvozen z latiny, tedy ze slova pars – znamenající kus, díl, zlomek nebo část. „V praxi se tedy můžeme setkat s anglickým slovem party, s německým Partei, s francouzským parti, s italským partito nebo španělským partido.“¹ V češtině pojem strana nevyhází z latinského slova pars, její původ můžeme najít v praslovanském slovu stor-na a „souvisí se slovem stříti od praslovanského základu ster-, který má vztah k latinskému sternere, což znamená prostírat, rozkládat.“² Ze slovanských jazyků je čeština a slovenština spíše výjimkou, ostatní jazyky – například ruština, vycházejí ze slova pars.

Podle Fialy a Strmiska lze na politickou stranu nahlížet různými definicemi. Dějinná podmíněnost definicí upozorňuje na problém, kdy se politické strany srovnávají bez ohledu na geografický a časový rámec.³ Klasická definice popisuje politickou stranu jako „organizované spojení osob, které chtějí prosadit buďto svůj zájem, nebo svou představu obecného dobra, nebo získat politickou moc, nebo většinu z toho, anebo všechno dohromady.“⁴ Protože žádná z definic nebyla ještě prohlášena za obecnou, vytvářejí se stále nové. Fiala a Strmiska mluví o minimální definici, jako o pomocném nástroji, jenž může ukázat, co mají politické subjekty společné. Tato definice není schopna rozlišovat od sebe různé politické organizace. Až v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století začal výzkum, který se zabýval diferencí mezi politickými stranami a zájmovými skupinami. Velmi obvyklé, ale ne správné je tvrzení, že politické strany se liší od zájmových skupin tím, že se snaží získat a vykonávat politickou moc. Na rozdíl od

¹ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 16

² FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 16

³ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 20

⁴ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 25

zájmových skupin, které působí pouze na subjekty disponující touto mocí. Velice jednoduše se jeví rozdělení v otázce voleb. Politické strany se voleb účastní, zájmové skupiny nikoliv. Toto tvrzení platí v případě, „ že se zájmové skupiny neúčastní voleb jako celek, z čehož implicitně vyplývá, že jednotliví představitelé zájmových skupin se voleb účastnit mohou.“⁵ Podle autorů Fialy a Strmisky se zde nabízí hypotéza, že zájmová skupina se stává politickou stranou ve chvíli, kdy se rozhodne účastnit voleb jako celek.

3.1.2 Vznik politických stran

V odborné literatuře, která se zabývá vznikem politických stran, se velmi často používají tři přístupy, naformulované Klausem von Beymem. Hovoří „ o institucionálních teoriích, které odvozují vznik stran od vývoje parlamentních systémů a volebního mechanismu, o teoriích kritických situací, které dávají vznik stran do souvislosti s vytvářením nových států nebo s rozpadem ústavního systému, a o modernizačních teoriích, soustřeďujících se na některé sociální a ekonomické faktory vzniku stran.“⁶ Profesor Miroslav Novák pracuje se čtyřmi přístupy. Vedle již zmíněného institucionálního přístupu, který převzal od kolegy Beymeho, mluví „ o developmentalistickém (vývojovém) přístupu, který by v Beymeho schématu bylo možno identifikovat s modernizačními přístupy, o historicko-konfliktním přístupu, který Beyme řadí také mezi modernizační teorie a o funkcionalistickém přístupu, jenž vysvětluje vznik stran jejich funkcemi.“⁷

3.1.3 Identifikace funkcí

„Funkce politických stran je možno rozdělit do dvou základních typů, které se budou částečně překrývat: (1.) na funkce, které plní v rámci politického systému jedna strana, (2.)

⁵ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 38

⁶ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 52

⁷ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 52

na funkce, které plní v rámci politického systému celý systém politických stran. První skupinu funkcí, jež jsou vlastní jednotlivým politickým stranám, je možno dále rozdělit na dva typy: (a.) na univerzální funkce, které plní každá politická strana a (b.) na speciální funkce, které plní za určitých okolností některé politické strany.“⁸

3.1.4 Funkční katalogy

Problematikou vymezení stranicko-politických funkcí se zabývalo několik autorů, jmenovitě například E. Wiesendahl, B. Zeuner, M.Th. Greven či R.O.Schultze. Nejvíce ohlasu však získal Klaus von Beyme se svou prací ze začátku osmdesátých let. „Beyme navrhl redukovat celé spektrum funkcí na čtyři základní funkce, které strany v politickém systému plní: (1.) funkce vymezení cíle (ideologie a programatika), (2.) funkce artikulace a agregace společenských zájmů, (3.) funkce mobilizace a socializace občanů v systému, především při volbách a (4.) rekrutování elit a funkce vytváření vlády.“⁹

3.1.5 Kritéria typologie a klasifikace politických stran

Existuje mnoho způsobů uspořádání stranicko-politických subjektů podle nejrůznějších hledisek, my si připomeneme jen několik základních, které shrnul H. U. Brinkmann.

„Strany jsou (1.) rozdělovány podle svých cílů a charakteru utváření. Zde lze hovořit (a.) o stranách patronáže, což jsou takové strany, v nichž programová hlediska ustupují selektivním materiálním pobídkám pro členy a aktivisty, (b.) o třídních stranách, které reprezentují zájmy jedné společenské třídy, (c.) o světonázorových stranách, jejichž politika je výrazně orientována na světonázorovou problematiku, ať už vymezenou ideologicky nebo religiózně, (d.) o programových stranách, jež sice podobně jako

⁸ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 63

⁹ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 69

světonázorové strany odvozují svou politiku od pevně stanovených hodnot, ale které nejsou tak úzce spjaty s uzavřeným ideologickým systémem, a (e.) o platformních (akčních) stranách, které nemají žádný dlouhodobý, světonázorově nebo jinak podložený program, ale jejichž politika se utváří podle krátkodobých akčních programů.“¹⁰

„Nebo je možno (2.) členit strany podle sociálních aspektů organizační struktury (a.) na honorační strany, (b.) na masové strany, resp. (c.) na masové integrační strany, což je příbuzný, často synonymicky fungující pojem s masovou stranou, ale má odstranit její dobovou podmíněnost a mít širší platnost, dále (d.) na kádrové strany, tedy revoluční strany organizované na principu demokratického centralismu, a na (e.) starší typ tzv. party machine, která se v mnohé podobala patronátním stranám z předcházejícího třídění, především svým osamostatňováním se od voličů a nabídkou selektivních výhod pro své aktivisty.“¹¹

„Jiný typ třídění nabízí (3.) hledisko sociodemografických příznaků (členů a voličů), které umožňuje rozdělovat strany na (a.) zájmové, tedy takové, jejichž cílem je reprezentovat zájmy určité společenské skupiny (sem lze zařadit třídní strany podle jiného způsobu členění) a na (b.) strany všelidové, které oslovují, resp. reprezentují všechny skupiny obyvatelstva. Poslední zde jmenovaný typ uspořádání politických stran vychází z kritéria jejich politické orientace a politických cílů, které umožňuje dělit strany na (a.) konzervativní, (b.) liberální, (c.) křesťansko-demokratické, (d.) na sociálně demokratické, (e.) krajně pravicové, (f.) zelené (alternativní) a (g.) na komunistické strany.“¹²

3.1.6 Vývojové typologie

Podle pánů Richarda Katzeho a Petera Maireho známe čtyři základní vývojová stádia. „ Hovoří o (1.) elitních stranách, které existovaly především v 19. století, dále o (2.) masových stranách, jež byly dominantním typem pro období mezi roky 1880 a 1960, (3.) o všelidových stranách (catch-all parties), existujících od roku 1945 a (4.) nejnovějším typu

¹⁰ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 81

¹¹ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 82

¹² FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 82

tzv. kartelové strany (nebo strany kartelu), které se vytvářejí od roku 1970.¹³ Vypsaná „typologie vymezuje určité časové hranice, které jsou navzájem prostupovány. S výjimkou elitní a masové strany nejsou v podstatě uzavřeny.“¹⁴ U stran všelidových je datum vzniku pouze symbolické, první tendence vzniku se objevovaly koncem padesátých let. „Strana je vyznačována drastickým snížením ideologické zátěže, zvětšeným významem stranického vedení, snížením role individuálního členství, snížením důrazu na partikulární zájmy, zajištěním přístupu k rozličným skupinovým zájmům, analýzou změn chování a předpovědí dalších tendencí transformace stranicko-politických systémů.“¹⁵ V konceptu, vypracovaném pány Katzem a Mairem, lze na strany kartelové pohlížet jako na „strany profesionálních politiků (politiků z povolání), na mediální strany (zaměřené na prezentaci v médiích a vycházející vstříc zájmům médií), na profesionální rámcové strany (vytvářející rámce pro decentralizované iniciativy) nebo na minimální strany (v níž je podstatná jen politická elita).“¹⁶

3.1.7 Ideově – programatická typologie a ideologické rodiny

„ Nejrespektovanější typologií je rozdělení stran do ideologických rodin, kterou provedl Klaus von Beyme. Ideologické rodiny podle něj tvoří (1.) liberální a radikální strany, (2.) konzervativní strany, (3.) socialistické a sociálně demokratické strany, (4.) křesťansko-demokratické strany, (5.) komunistické strany, (6.) rolnické strany, (7.) regionální a etnické strany, (8.) krajně (extrémně) pravicové strany a (9.) ekologické strany.“¹⁷

¹³ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 85

¹⁴ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 86

¹⁵ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 86

¹⁶ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 88

¹⁷ FIALA, P., STRMISKA, M. *Teorie politických stran*, s. 89

3.2 Teorie regionálních stran

3.2.1 Regionální strana

V problematice regionálních stran se vyskytují dva pojmy, které je nutno vymezit z hlediska významu. Jedná se o etnické a regionální strany. Co se týče rozdílu mezi regionální a etnickou stranou, někteří autoři považují oba pojmy za ten samý typ (Klaus von Beyme), naopak například Hans - Dieter Klingemann a Richard Hoffebert oba typy přísně oddělují.¹⁸

„Regionální strany lze nejlépe vymezit jako samostatné stranicko – politické formace regionální obediencie, jejichž ideově – programová i organizační identita, stejně jako jimi používané (a s jejich identitou spjaté) zdroje politické legitimace a volební mobilizace mají regionální charakter.“¹⁹ Strany můžeme nalézt po celé šíři pravo – levého spektra.²⁰

Regionální strany se dají rozlišit na několik modelů:

- a) „regionální strana, jež vznikla a vyvíjela se jakožto čistá, autentická autonomistická strana, jako strana teritoriální obrany vzešlá z konfliktu centrum versus periferie;“
- b) „regionální strana, jež se vyvinula z neúspěšné celonárodní – celostátní strany (resp. z jejího jádra či dominantní frakce)“;
- c) „regionální strana, jež představuje produkt regionalizace a osamostatnění jednotlivé regionální pobočky celostátní strany (při zachování existence příslušné mateřské celostátní strany, včetně jejích – alespoň některých – regionálních poboček)“;
- d) „regionální strana vzniklá v důsledku všeobecné regionalizace – fragmentace celostátní strany (zahrnující úplný zánik mateřské strany)“;
- e) „regionální strana představující výsledek regionalizace – osamostatnění všech regionálních poboček celostátní strany (s přetrváním mateřské strany v neregionální sféře)“;
- f) „regionální strana vzešlá z regionalizace a z osamostatnění jednotlivé filiálky multiregionální či makroregionální strany (tedy nikoli celostátní) strany“;

¹⁸ MAREŠ, M., *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*, s. 5

¹⁹ MAREŠ, M., *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*, s. 10

²⁰ STRMISKA, M., *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně politický pluralismus*, s.9

- g) „regionální strana vzniklá v důsledku všeobecné regionalizace – fragmentace meziregionální či makroregionální strany (zahrnující úplný zánik mateřské strany)“;
- h) „regionální strana představující výsledek regionalizace – osamostatnění všech regionálních poboček meziregionální či makroregionální strany (s pokračující existencí mateřské strany v neregionální sféře)“;
- i) „regionální strana pocházející z transformace subregionální či lokální stranicko – politické formace či formací“;
- j) „regionální či spíše quasi – regionální strana, jenž regionální charakter získala dodatečně a v důsledku působení víceméně exogenních faktorů vyvolaných zásadní proměnou teritoriálně – politického uspořádání, resp. státních hranic (rozdělení či anexe daného území – regionu, sloučení různých teritoriálních útvarů v rámci nového státu atp.).“²¹

Vymezení etnických stran je oproti stranám regionálním obtížnější, existuje mnoho definic v odborných publikacích. Podle Miroslava Mareše lze etnické strany chápat „jako politické strany, jejichž ideově – programová i organizační identita, stejně jako jimi používané zdroje politické legitimace a volební mobilizace mají vyhraněný etnický ráz.“²² Naopak Donald L. Horowitz popisuje etnickou stranu „jako politickou formaci oscilující mezi klasickou politickou stranou a zájmovou skupinou, jež získává podporu od určité etnické skupiny a slouží jejím zájmům.“²³

3.2.2 Pozice neparlamentních stran

Pozice stran, které nejsou přítomny v Parlamentu ČR a ucházejí se o politický mandát, je před volbami velmi složitá. Hlavním problémem je financování samotné kampaně, strany si nemohou dovolit celorepublikové reklamy, billboardy na hlavních silničních tazích, či ve městech, ale spíše se soustřeďují na lepení plakátů s vlastními programy a fotografiemi

²¹ MAREŠ, M., *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*, s. 12-13

²² MAREŠ, M., *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*, s. 14

²³ MAREŠ, M., *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*, s. 14

svých lídrů. Spoléhají se na sílu regionálních kandidátů. Neparlamentní strany se obvykle řadí k regionálním stranám, které nekandidují v celé zemi, ale preferují kraje nebo obce. Jejich program je postaven na řešení problémů v určitém kraji, a ne v rámci celé republiky. Na kandidátních listinách se objevují známé regionální osoby, nejčastěji jde o starosty či místostarosty, kteří nemají problém získat silný mandát ve své obci nebo okolí, ale na krajské úrovni, kde proti nim stojí kandidáti ze stran z PS ČR, svoji pozici ztrácí. Voliči se velice obtížně orientují v rozeznávání jednotlivých politických subjektů. Vznikají zde koalice, které nemají dlouhého trvání a obvykle ihned po skončení voleb se rozpadnou. Neexistuje zde žádná dlouhodobá strategie. Velké množství stran má ve svém názvu slovo nezávislí. Strany se dostávají nechtěně do situace, kdy si samy navzájem překáží a tím dochází k rozdělení úzké části voličů, ochotné dát hlasy neparlamentním subjektům. Před volbami do Evropského parlamentu nebo do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, na rozdíl od krajských voleb, mají strany prostor k vyjádření do médií.²⁴

Kandidující subjekty mají podle volebního zákona nárok na celkem 14 hodin vysílacího času v televizi a v rádiu. Tohoto času využívají k představení svého programu a kandidátů. Podle expertů na výzkum veřejného mínění a psychologii tato propagace výsledky voleb výrazně neovlivní.²⁵ Mají možnost natočit předvolební klipy, které odvysílá Česká televize, ale ne každá strana této výhody využívá.

Například ve volbě do Evropského parlamentu v roce 2009 10 stran z celkových 33, klip nedodalo, mezi nimi i ČSSD. Zákon nařizuje ČT spot odvysílat v neupravené podobě, ale může se stát, že klip odmítne odvysílat. V roce 2009 se tak rozhodla Česká televize u klipu Národní strany a následující den i vedení Českého rozhlasu se rozhodlo neodvysílat dva ze tří volebních spotů nacionalistické Národní strany, stejně jako krajně pravicové Dělnické strany.²⁶

²⁴ EIBL, O., *Krajské volby 2008*, s. 76

²⁵ LEINERT, Ondřej. *Ihned* [online]. Praha : 20. 5. 2009 16:22 , aktualizováno: 20. 5. 2009 21:25 [cit. 2010-04-17]. Janeček rozhodl: ČT rasistický volební klip neodvysílá. Dostupné z WWW: <<http://in.ihned.cz/c1-37184160-janecek-rozhodl-ct-rasisticky-volebni-klip-neodvysila>>.

²⁶ SYNÁČOVÁ, Jaroslava ; SAMEK, Martin. *Týden* [online]. Aktualizováno: 21.05. 2009 11:58. Praha : 20.05.2009 17:15, [cit. 2010-04-17]. Konečné řešení se vrátilo. Ve volebním klipu nacionalistů. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/rasismus-v-cesku/konecne-reseni-se-vratilo-ve-volebnim-klipu-nacionalistu_120588.html>.

3.2.3 Fenomén – starostové

Fenomén starostové na kandidátkách se poprvé objevil v krajských volbách v roce 2000. Devět procent všech kandidátů pocházelo z komunální politiky, číselně vyjádřeno to bylo 696. O 4 roky později se na kandidátních listinách vyskytlo 850 starostů, tedy 10% a v roce 2008 stoupl počet na 855. Nejvíce starostů z parlamentních stran pocházelo z ODS (160), z KDU-ČSL (89, ale na kandidátkách, kde se nacházeli i lidovečtí kandidáti byl počet 131), ČSSD (87), KSČM (45) a ze Strany zelených (11). U občanských demokratů se vyskytl nárůst počtu komunálních kandidátů (o 19), naopak zbylé parlamentní strany si výrazně pohoršily. V roce 2008 se objevilo několik kandidátních listin, které byly postaveny na kandidatuře starostů. U pěti subjektů, kandidujících v pěti krajích, tento počet přesáhl polovinu. Stalo se to na kandidátce Nezávislých starostů pro kraj ve Středočeském kraji (63 starostů z celkem 70 kandidátů), v Pardubickém kraji (33 ze 48) a v Olomouckém kraji (39 z 56). Obdobná situace byla i u Starostů pro Liberecký kraj (37 ze 47) a u Starostů a nezávislých pro Zlínský kraj (28 ze 50). Nejvíce starostů bylo zvolených do zastupitelstva ve Středočeském kraji (22), v kraji Moravskoslezském (16) a na Vysočině (12). Naopak nejméně starostů bylo v krajích Karlovarském a Královéhradeckém (5).²⁷

²⁷ EIBL, O., *Krajské volby 2008*, s. 51

4. Praktická část

4.1 Vznik a vývoj strany

Vznik hnutí Nezávislí starostové pro kraj souvisí se situací po 1. 1. 2003, kdy okresní úřady přestaly fungovat a zůstaly pouze statistickými a územně-orientačními jednotkami. V této době si začali starostové ve Zlínském kraji uvědomovat důležitost a vliv krajských úřadů (přezdívané malé zemské vlády), například v přerozdělování dotací – Program rozvoje venkova. Aby mohli ovlivňovat politiku krajských úřadů, a protože se krajských voleb starostové nemohli účastnit jako jednotlivci, byli nuceni založit hnutí. Sešlo se 50 starostů a 19. srpna 2004 vzniklo pravicové hnutí Nezávislí starostové pro kraj - NSK.

Hnutí založil Stanislav Polčák s dalšími starosty, starostkami a nezávislými komunálními politiky, kteří se nehlásili k žádné politické straně či hnutí. Hnutí se zúčastnilo po boku Evropských demokratů prvních krajských voleb v roce 2004. Na vznik NSK reagovali starostové z 5 krajů – Středočeský, Liberecký, Karlovarský, Pardubický a Olomoucký a založili vlastní hnutí. Jako první vzniklo podle zakládajících stanov NSK hnutí Starostové pro Liberecký kraj a jako posléze další subjekty, se staly finančně samostatnými.

V krajských volbách v roce 2008 kandidovaly všechny subjekty ještě samostatně. NSK se účastnili voleb pod novým názvem - Starostové a nezávislí pro Zlínský kraj. Po volbách se začalo mluvit o společném názvu, který by zastřešoval všech 6 subjektů. Logicky nemohlo být použito stávající jméno Nezávislí starostové pro Zlínský kraj. 24.2 2009 došlo ke přejmenování na název Starostové a nezávislí. Kandidáti se účastní voleb pod hlavičkou STAN a jsou označeni jako bezpartijní. Aktuálně jsou k hnutí STAN přidruženy Starostové ze všech krajů kromě Plzeňského.

V roce 2006 podala senátorka za obvod č.80 - Zlín Ing. Jana Juřenčáková ústavní stížnost. Týkala se rozpočtového určení daní, konkrétně společného zdanění manželů, které by se dotklo rozpočtu obcí. Ústavní soud tuto daňovou diskriminaci zamítl a byla prostoupena k Evropskému soudu jako tzv. Zlínská výzva. Právě v této době se odehrálo první setkání mezi představiteli STAN a tehdejším ministrem financí Ing. Miroslavem Kalouskem. O dva roky později vzájemné sympatie vyvrcholili návrhem o partnerství hnutí STAN se stranou TOP 09. Návrh podal Petr Gazdík s jedinou podmínkou, která se týkala Karla

Schwarzenberga v čele strany TOP 09. Ten po volbách do Evropského parlamentu v roce 2009 a neúspěchu Strany zelených nabídku přijal. Právě volby do Evropského parlamentu v roce 2009 hnutí pojalo jako zkoušku, zda jsou schopny působit na celostátní úrovni.²⁸

Dne 9. 7. 2009 byla podepsána Smlouva o dlouhodobé spolupráci a společném postupu ve volbách do roku 2012. Oba partneři si této spolupráce cení, podle hnutí STAN se jedná o „velmi dobré partnerství, které je postaveno na korektní spolupráci“.²⁹ Podle TOP 09 byl „celostátní nadhled zástupců TOP09 obohacen o pohled tisíců zástupců STAN a každá diskuse se znalostí věci a zkušeností je velmi cenná. Je snahou obou subjektů partnerství prohloubit na co nejnižší úroveň spolupráce, protože právě při řešení konkrétních záležitostí a problémů obcí a měst se objevují nové zkušenosti a noví zástupci z regionů.“³⁰

Společná volební kampaň pro volby do PS Parlamentu ČR v roce 2010 stála cca 35 milionů Kč.³¹ K senátním volbám to bylo cca 8 milionů Kč a k volbám komunálním cca 9 milionů Kč. Do nákladů nejsou zahrnuty náklady krajských a regionálních organizací na lokální kampaně. TOP 09 obdržela státní příspěvek z volebního fondu Náhrada volebních nákladů, ten byl použit k úhradě společné kampaně pro volby do PS Parlamentu ČR. Zbytek nákladů byl podle smlouvy rozdělen v poměru 2:1 pro TOP 09.³² Společné kandidátní listiny jsou sestavovány dohodou mezi oběma partnery, počty kandidátů z obou subjektů nejsou pevně stanoveny. Hnutí STAN se snaží o genderové střídání či střídání povolání kandidátů na volebních listinách.

Zajímavostí je princip rozšiřování a přijímání členů, kdy se členem hnutí můžete stát až po dvou letech registrovaného příznivectví. Registrovaný příznivec je osoba, která se podílí na vedení hnutí a souhlasí se směřováním programu. Mimo jiné to musí být osoba, která prošla přímou volbou – to znamená, že musela být zvolena jako starosta, místostarosta nebo zastupitel či je to regionálně významná osoba. Registrovaní příznivci nemohou být členy představenstva hnutí, ve zbylých orgánech hnutí mohou působit. Mohou kandidovat

²⁸ GAZDÍK, Petr: Rozhovor. v Praze. 1.března 2011

²⁹ KOUDELKOVÁ, Lenka: Rozhovor. v Praze. 10.prosince 2010

³⁰ SEVERA, Pavel: Rozhovor. v Praze. 25.ledna 2011

³¹ KOUDELKOVÁ, Lenka: Rozhovor. v Praze. 10.prosince 2010

³² SEVERA, Pavel: Rozhovor. v Praze. 25.ledna 2011

do zastupitelských a jiných veřejných funkcí. Co se týče práv příznivců, jsou shodná s právy členskými.³³

4.2 Vedení

Do vedení hnutí patří předseda Petr Gazdík, 1. místopředseda Josef Zicha, 2. místopředseda Vladimír Kráčalík a 3. místopředseda Stanislav Polčák.

Petr Gazdík se narodil 26. června 1974 v Uherském Hradišti. Vystudoval gymnázium J.A.Komenského v Uherském Brodě a posléze Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně - obor učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů, přesněji matematiku a zeměpis. Po dokončení studia nastoupil na Základní školu Josefa Bublíka v Bánově jako učitel matematiky, zeměpisu a tělesné výchovy. Působil tam do roku 2002 s malou přestávkou, kdy nastoupil na základní povinnou vojenskou službu jako Hradní stráž. V roce 2002 byl zvolen starostou a členem zastupitelstva obce Suchá Loz na Uherskohradištsku. Místo starosty obhájil i ve volbách v roce 2006. V roce 2004 neúspěšně kandidoval do krajských voleb za ED - NSK. V roce 2008 získal post zastupitele za Zlínský kraj a byl dosazen do funkce předsedy ve Výboru pro zemědělství, životní prostředí a rozvoj venkova Zastupitelstva Zlínského kraje. Ve stejném roce si vyměnil roli starosty obce s primátorem hlavního města Prahy Pavlem Bémem. O rok později se stal předsedou hnutí STAN a podepsal dlouhodobou spolupráci mezi hnutím a stranou TOP 09. Při volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010 byl obsazen na první místo kandidátky za Zlínský kraj a získal post poslance. Stal se členem Organizačního a Volebního výboru, předsedou poslaneckého klubu TOP 09 a Starostové a členem vyjednávacího týmu K-9.³⁴

Josef Zicha je starosta obce Vysoké Pole.³⁵

³³ *Starostové a nezávislí* [online]. 2009 [cit. 2011-03-06]. Stanovy. Dostupné z WWW: <<http://www.starostove-nezavisli.cz/o-nas/stanovy>>.

³⁴ *Naši Politici* [online]. 22.7.2009, 4.3.2010 [cit. 2010-08-19]. Mgr. Petr Gazdík. Dostupné z WWW: <<http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/719-petr-gazdik>>.

³⁵ Podrobnější informace nebyly k dispozici.

Vladimír Kráčalík se narodil 29. října 1959. Vyučil se jako stavební zámečnický, v letech 1978-1986 s dvouletou přestávkou, kdy absolvoval základní vojenskou službu, působil ve Zlíně jako montér ocelových konstrukcí. Poté pracoval jako zámečnický a technik v kovovýrobě. Od roku 1999 je starostou obce Újezd okres Zlín. Nebyl členem žádné politické strany, v roce 2004 spoluzaložil hnutí NSK. Ambice vstoupit do vrcholné politiky nemá, v současné době se snaží sehnat co nejvíce nestranných starostů.³⁶

Stanislav Polčák se narodil 21. února 1980. Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, obor: právo a právní věda. Po obhájení doktorátu práv z oboru správního a ústavního práva, nastoupil na stáž na Mnichovské univerzitě. V letech 2002 – 2003 pracoval v advokátní kanceláři JUDr. Martina Vlčka, CSc. Po složení advokátních zkoušek, si v roce 2007 založil vlastní advokátní kancelář – specializace na daňové a autorské právo. Jeho komunální politická kariéra začala v roce 2002, kdy byl zvolen členem zastupitelstva města Vysoké Pole a později se zde stal místostarostou. Tyto funkce obhájil, ale byl nucen rezignovat z důvodu založení již zmíněné advokátní kanceláře. V roce 2004, kdy se konaly krajské volby ve Zlínském kraji, založil NSK. Ve stejném roce kandiduje neúspěšně za SNK sdružení nezávislých a Evropští demokraté ve volbách do Evropského parlamentu. V roce 2010 kandidoval do Poslanecké sněmovny v Praze a umístil se na druhém místě společné kandidátky TOP 09 – STAN. Je členem Ústavně právní výboru a předsedou Výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj.³⁷

4.3 Financování strany

Níže získané finanční prostředky se týkaly hnutí NSK do roku 2008, pro rok 2009 byla výroční zpráva zpracována hnutím STAN.

³⁶ KRAČALÍK, Vladimír: Rozhovor. v Praze. 7.března 2011

³⁷ *Naši Politici* [online]. 7.12.2009, 13.3.2010 [cit. 2010-08-19]. JUDr. Stanislav Polčák. Dostupné z WWW: <<http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/809-stanislav-polcak>>.

4.3.1 Státní financování

Do státního financování se řadí příspěvky na úhradu volebních nákladů a příspěvky na činnost (stálý příspěvek a příspěvek na mandát). Tyto zdroje pocházejí ze státního rozpočtu.

Politické strany či hnutí, které překročily v posledních volbách do Poslanecké sněmovny hranici 3% hlasů, dostanou od státu ročně 6 000 000 Kč, za každé další i započaté 0,1 % hlasů obdrží ročně 200 000 Kč. Pokud strana nebo hnutí obdrží více než 5 % hlasů, příspěvek se nezvyšuje. Příspěvek za zvoleného poslance či senátora činí ročně 900 000 Kč a za člena zastupitelstva kraje a člena zastupitelstva hlavního města Prahy činí ročně 250 000 Kč.

V roce 2004 dostalo hnutí příspěvek za činnost ve výši 41 667 Kč z celkových 478 114 333 Kč, za volební náklady pro volby do Evropského parlamentu nedostala koalice ED-NSK nic. O rok později obdrželo hnutí příspěvek pouze za jednoho člena zastupitelstva kraje, jednalo se tedy o 250 000 Kč. Právě tento příspěvek znamenal ohromný pokrok ve vývoji hnutí, tyto prostředky byly použity na zajištění prostor pro tiskové konference s médii a pro stranická setkání. V roce 2006 dostalo hnutí příspěvek za činnost 475 000 Kč z celkových 483 550 000 Kč, úhrada volebních nákladů za volby do Poslanecké sněmovny se jich netýkala. V roce 2007 přišlo NSK 900 000 Kč za jednoho senátora a 250 000 Kč za jednoho zastupitele. V dalším roce mohlo hnutí operovat s částkou 900 000 Kč za mandát senátora a 625 000 Kč za krajské zastupitele. V roce 2009 příspěvek za činnost činil 2 650 000 Kč, k volbám do Evropského parlamentu kandidovalo hnutí společně s Alternativou a získané hlasy znamenaly částku 1 619 520 Kč. Díky jednomu mandátu senátora obdrželo hnutí 900 000 a za mandáty zastupitelů 1 750 000 Kč.³⁸

³⁸ Mfcr.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-27]. Mfcr.cz. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/politicke_strany.html>.

4.3.2 Soukromé financování

Do soukromého financování patří členské příspěvky, příjmy z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku, příjmy z podnikání, úroky z vkladů, půjčky, úvěry, dary nebo dědictví.

V roce 2004 obdrželo hnutí 3 000 Kč za členské příspěvky a peněžité dary a dědictví v hodnotě 130 000 Kč. O rok později se jednalo pouze o 2 000 Kč za členské příspěvky. V roce 2006 dostalo hnutí členský příspěvek 2 000 Kč, 27 Kč jako úroky z vkladů a peněžité dary ve výši 38 398 Kč. V dalším roce vybrali 2 000 Kč za členské příspěvky, úroky z vkladů byly 2 855 Kč a příjmy z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku byly 31 200 Kč. V roce 2008 získalo hnutí 110 400 Kč z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku a 256 500 Kč z darů a dědictví. Úroky z vkladů měly hodnotu 110 Kč. Starostové si půjčili na úvěr 1 500 000 Kč. V následujícím sledovaném roce vybrali Starostové na členských příspěvcích 17 200 Kč, příjmy z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku byly 110 400 Kč, úroky z vkladů 162 Kč. Za peněžité dary a dědictví hnutí obdrželo 571 500 Kč a půjčka na úvěr činila 3 600 000 Kč.

Z hlediska fyzických osob, většina peněžitých darů pocházela od členů hnutí, z pohledu právnických osob přispívaly soukromé firmy a v jednom případě i Starostové pro Liberecký kraj.³⁹

4.3.3 Srovnání financování NSK a SLK

Pro srovnání financování politických stran se můžeme podívat na finanční situaci SLK a NSK za rok 2008. Pro SLK příspěvek ze státního rozpočtu za krajské zastupitele činil 437 500 Kč, na členských příspěvcích vybrali 200 Kč a za úroky z vkladů 1 057 Kč. Z peněžitých darů a dědictví obdrželi 617 000 Kč a vzali si úvěr ve výši 806 000 Kč.

³⁹ Výroční zprávy politických stran 2004 - 2009, [cit. 2011-03-22].

Hnutí SNK ve stejném roce získalo 110 400 Kč z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku a 256 500 Kč z darů a dědictví. Úroky z vkladů měly hodnotu 110 Kč a na úvěr si půjčili 1 500 000 Kč.

V příjmech celkem vykázali Starostové pro Liberecký kraj 1 055 758 Kč a NSK 3 643 883 Kč.⁴⁰

4.4 Volební výsledky

4.4.1 Krajské volby 2004

Souběžně s krajskými volbami v roce 2004, se v některých obvodech konaly i volby senátní. V nich uspěl v obvodu Karlovy Vary Jan Horník – starosta Božího Daru, nestraník, nominovaný Evropskými demokraty. V letech 2000 – 2004 byl členem zastupitelstva za 4K.⁴¹ Nyní je členem senátního klubu TOP 09 – STAN.

Ve Zlínském kraji utvořili NSK pro nadcházející krajské volby koalici s ED⁴². Předcházelo tomu neúspěšné jednání o vytvoření koalice mezi ED a SNK⁴³. Byly vytvořeny koalice mezi ED- NSK a SNK-ZHN⁴⁴. „NSK doplnila městský profil ED o element venkova a místních osobností.“⁴⁵ První místo kandidátky obsadil lídr ED Rostislav Gargulák, na 3. -5. místě byli také zástupci ED. Na zbylých místech byli dosazeni bezpartijní. Nezávislí starostové pro kraj obsadili tři místa, na 7. místě byl umístěn Petr Gazdík.⁴⁶

Koalice ED – NSK se umístila na pátém místě, se ziskem 5,61%. Lídr NSK Petr Gazdík se mezi tři nejlepší, což by znamenalo obdržení mandátu, nedostal. Naopak na druhém místě skončil Jiří Vařecha podporován NSK. Na kandidátní listině si lze všimnout všech tří místopředsedů hnutí nebo nynější senátorky Jany Juřenčákové.

⁴⁰ Výroční zprávy politických stran 2004 - 2009, [cit. 2011-03-22].

⁴¹ Čtyřkoalice

⁴² Evropští demokraté

⁴³ Sdružení nezávislých kandidátů

⁴⁴ Zlínské hnutí nezávislých

⁴⁵ BALÍK, S., KYLOUŠEK, J. Krajské volby v České republice 2004, s. 195

⁴⁶ BALÍK, S., KYLOUŠEK, J. Krajské volby v České republice 2004, s. 195

Ve Zlínském kraji volby probíhaly ve 4 okresech – Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín. Koalice dosáhla nejvíce hlasů ve Zlíně (7,30 % - 3735 hlasů) a nejméně v okrese Kroměříž (4,13% - 1006 hlasů) Bezpartijní kandidáti a kandidáti NSK dosáhli v okrese Zlín nesrovnatelně lepších výsledků, než v ostatních okresech dohromady. Lze to vysvětlit tím, že všichni působí v zastupitelstvech obcí v okrese Zlín (vyjma P.Gazdíka) a v ostatních okresech je prakticky nikdo nezná.

Hnutí trpělo nedostatkem finančních prostředků, které by se použily na propagaci kandidátů v ostatních okresech a v rámci celého kraje. Podle mého názoru, to byl hlavní důvod vzniku koalice s ED, kdy Starostové pochopili, že bez etablované strany mají malou šanci získat alespoň jeden mandát v krajském zastupitelstvu, který by přinesl vytouženou finanční injekci.

Potvrzuje se domněnka Otty Eibla⁴⁷, že kandidáti z regionálních stran dosahují úspěchu ve svých okresech, ale na poli kraje nemají šanci a tím je ovlivněn celkový výsledek strany.

Volební účast v krajských volbách byla 29,62%, ve Zlínském kraji to bylo 30,63%.⁴⁸

4.4.2 Krajské volby v roce 2008

Do krajských voleb v roce 2008 kandidovalo ve 13 krajích přes pět desítek menších neparlamentních subjektů a z toho pouze 9 bylo úspěšných. Ve Zlínském kraji získali Starostové a nezávislí pro Zlínský kraj přes 10% hlasů a 5 mandátů, ve Středočeském kraji získali Nezávislí starostové pro kraj 5,73% hlasů a 4 mandáty a v Libereckém kraji Starostové pro Liberecký kraj obdrželi 13,78% hlasů a 7 mandátů. V Karlovarském kraji uspěla Alternativa pro kraj se ziskem necelých 10% hlasů a 4 mandáty. Volební účast byla 40,30%.

Naopak neuspěli Nezávislí starostové pro kraj na Pardubicku - 3,66% hlasů a Nezávislí starostové pro kraj v Olomouckém kraji – 3,32% hlasů.

⁴⁷ EIBL, O., *Krajské volby 2008*, s. 76

⁴⁸ *Volby.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-02-19]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/kz2004/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=12>>.

Pokud se podíváme na výsledky Starostů a nezávislých pro Zlínský kraj, líder Petr Gazdík porazil druhou v pořadí Alenu Hanákovou o 10%. Mezi pět mandátových míst se nedostali oba místopředsedové – Vladimír Kráčalík a Stanislav Polčák. Oproti krajským volbám v roce 2004, bylo hnutí neúspěšnější v okrese Uherské Hradiště, díky kandidatuře Petra Gazdíka. Ten zde získal 1621 hlasů, ve svém rodném Zlíně 843 hlasů a v ostatních dvou okresech dohromady 450 hlasů. Opakuje se trend okresních výsledků z krajských voleb v roce 2004, kdy bez silné mediální kampaně nemají šanci uspět ve všech okresech.

Z hlediska všech volebních okresů ve sledovaných krajích, za neúspěšnější lze pokládat okres Uherské Hradiště s 6427 hlasy, dále Liberec s 6412 hlasy, Karlovy Vary s 5943 hlasy a Praha – západ s 3698 hlasy. U neúspěšných Starostů se jedná o okres Pardubice s 2532 hlasy a Přerov s 1786 hlasy. Starostové ve Zlínském kraji dopadli nejhůře ve Vsetíně (3137 hlasů). Před čtyřmi roky neuspěli v Kroměříži, nyní si výsledky těsně prohodili. Z dalších známých jmen z ostatních krajů, kteří obdrželi mandát, mohou jmenovat nynějšího poslance Mgr. Lud'ka Jeništu (Středočeský kraj), poslance Mgr. Václava Horáčka a Mgr. Jana Farského (Liberecký kraj) nebo senátora Ing. Jana Horníka (Karlovarský kraj).⁴⁹

Z pohledů všech neparlamentních subjektů, se nejvíce dařilo v Libereckém kraji (28,04%), v Karlovarském kraji (24,51%) a v Ústeckém kraji (23,88%). Nejméně hlasů dostaly neparlamentní strany v Moravskoslezském kraji (7,31%) a v Jihomoravském kraji (7,34%).⁵⁰

Dosažené výsledky Starostů ze Zlínského, Libereckého, Středočeského kraje a Alternativy z Karlovarského kraje lze brát podle mého názoru za poměrně úspěšné. Musíme brát v potaz, že vyjma Starostů ze Zlínského kraje, se jedná o nové samostatné politické subjekty, které se účastnily voleb poprvé, tudíž nebyly podpořeny státními příspěvky.

Z pohledu utváření krajských rad nezávislými subjekty lze volby v roce 2008 hodnotit jako neúspěšné. Ve sledovaných čtyřech krajích vznikly většinové i menšinové koalice, tvořené převážně vítězi voleb, ale bez zastoupení Starostů. Na druhou stranu se v povolebních jednáních vyskytovala strana KSČM, se kterou Starostové vládnout nechtěli.

⁴⁹ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-19]. Volby.cz. Dostupné z WWW: < <http://volby.cz/pls/kz2008/kz?xjazyk=CZ&xdatum=20081017>>.

⁵⁰ EIBL, O., *Krajské volby 2008*, s. 90

4.4.2.1 Krajské rady po volbách do zastupitelstev krajů v roce 2008

Ve Středočeském kraji rozhodl o vítězi jediný mandát, který získala sociální demokracie před občanskými demokraty. O podpoře menšinové vlády jednali s komunisty a s Nezávislími starosty pro kraj, ale obě frakce požadovaly přímou účast v radě. Neúspěchem skončilo i jednání s ODS. Nakonec komunisté ustoupili a dohodli se na podpoře menšinové vlády. Hejtmanem se stal David Rath.

Ve Zlínském kraji zvítězila ČSSD s náskokem, který ji předurčoval k vytvoření většinové dvoukoalice. Po neúspěšném jednání se Starosty a nezávislími pro Zlínský kraj a po silně odmítavém rozhodnutí zbylých stran vládnout s komunisty, byla koalice vytvořena ze tří stran, z vítězné ČSSD, z ODS a KDU-ČSL. Hejtmanem se stal Stanislav Mišák.

V Libereckém kraji zvítězila sociální demokracie s 15 mandáty. Zdálo se, že koalici uzavře se Starosty pro Liberecký kraj a SOS⁵¹, ale ČSSD si vymínila spolupráci s KSČM a to znamenalo konec v jednání. Vznikla menšinová koalice ČSSD a SOS, kterou podpořili komunisté. Hejtmanem se stal Stanislav Eichler z ČSSD, kterého podpořili koaliční partneři SOS, KSČM a jeden zástupce Starostů pro Liberecký kraj.

I v Karlovarském kraji zvítězila ČSSD se ziskem 16 mandátů. V povolebním jednání oslovila všechny subjekty, které překročily 5% hranici. ODS a Koalice pro Karlovarský kraj odmítla spolupráci s KSČM, Alternativa pro kraj odmítla spolupráci s ODS a ČSSD a Doktoři byli proti spolenectví s ODS. Výsledkem byla koalice sociálních demokratů s komunisty a Doktory. Hejtmanem se stal Josef Novotný za ČSSD a vznikla levostředová většinová koalice, která by měla i bez Doktorů výhodu 1 hlasu.⁵²

⁵¹ Strana pro otevřenou společnost

⁵² EIBL, O., *Krajské volby 2008*, s. 135

4.4.3 Volby do Evropského parlamentu v roce 2009

Voleb do Evropského parlamentu, konané 5.6 a 6. 6. 2009, se zúčastnilo 33 politických subjektů. Starostové a nezávislí utvořili koalici s Alternativou. Mezi navrženými 29 kandidáty se nacházelo několik známých jmen, například nynější senátorka Mgr. Soňa Paukertová, senátoři Ing. Jaromír Štětina a Ing. Jan Horník. Volby vyhrála ODS s 31,45% před ČSSD s 22,38% a KSČM s 14,18%. Hnutí STAN a Alternativa se umístili na osmém místě s 2,28% hlasů, obdrželi 53984 hlasů a bohužel zůstali bez zvoleného mandátu. Volební účast byla 28,22%.⁵³

4.4.4 Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010

Celostátní výbor hnutí Starostové a nezávislí schválil společnou kandidátní listinu se stranou TOP 09. Tato spolupráce se váže nejenom k nadcházejícím volbám do Poslanecké sněmovny, ale i k volbám do Senátu v období 2009 – 2012, ke komunálním volbám (obecné a městské volby v roce 2010) a ke krajským volbám (regionálních) v roce 2012. Společným lídrem se stal Karel Schwarzenberg.

Celková volební účast voličů dosáhla 62,60%.

Koalice TOP 09 – STAN zvítězila pouze v Praze, v ostatních krajích se umístila nejčastěji na třetích místech. Z pohledu samotného hnutí STAN lze hovořit o úspěchu v Praze, ve Zlínském a Královéhradeckém kraji. Získalo zde 3 mandáty. V ostatních krajích uspěli bezpartijní a kandidáti SLK.⁵⁴

V Praze kandidoval Stanislav Polčák na druhém místě kandidátky za Karlem Schwarzenbergem a pozici si udržel. TOP 09 – STAN získali 27,27%.

⁵³ *Volby.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-02-27]. *Volby.cz*. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/ep2009/ep1311?xjazyk=CZ&xnumnuts=0>>.

⁵⁴ Starostové pro Liberecký kraj

Na Zlínsku skončila TOP 09 – STAN třetí s 13,94%. Volební lídr Petr Gazdík získal poslanecký mandát. Největší počet hlasů obdržel v okresech Uherské Hradiště a Zlín, stejně jako v krajských volbách v roce 2008. Mgr. Alena Hanáková podlehla v okrese Zlín pouze P. Gazdíkovi, v ostatních okresech tolik úspěšná nebyla, ale přesto obdržela mandát. Koalice získala nejvíce hlasů v okrese Zlín.

Na Královéhradecku se umístění opakovalo a TOP 09 se umístila těsně třetí s 19,24%. Druhý v pořadí na společné listině se do sněmovny dostal Josef Cogan, který zvítězil v okrese Jičín, kde je starostou. Celkově dostalo uskupení nejvíce hlasů v okrese Hradec Králové.

Ve Středočeském kraji obdržela TOP 09 17,59% hlasů. Na společné kandidátce TOP STAN obdrželi poslanecký mandát bezpartijní Jiří Besser a Luděk Jeništa. Z hlediska volebních okresů v kraji a všech okresů v rámci celé republiky zvítězila Praha – východ, hlavně díky lídrovi Miroslavu Kalouskovi z TOP 09. Oba bezpartijní poslanci zvítězili ve svých okresech, starosta Vlašimi Luděk Jeništa v okrese Benešov a starosta Berouna Jiří Besser v okrese Beroun.

Na jihu Čech byla TOP 09 třetí s 17,39% hlasů bez mandátu pro Starosty.

V Plzeňském kraji TOP 09 udržela třetí místo se ziskem 16,97% před KSČM. Nejsilnějším okresem se stala Plzeň – město. Poslancem se stal bezpartijní MUDr. Michal Janek, který zvítězil v okrese Klatovy.

Na Karlovarsku se TOP 09 dostala mezi tři nejúspěšnější strany s výsledkem 16,20% hlasů, bohužel bez mandátu pro Starosty.

V Ústeckém kraji se situace opakovala a TOP 09 dostala třetí největší procento hlasů - 13,27%. Poslankyní se stala MUDr. Patricie Kotalíková.

Velmi těsným výsledkem skončily volby v Libereckém kraji, kde TOP 09 prohrála s ODS a získala 19,44% hlasů. Do Poslanecké sněmovny se dostali Václav Horáček a Jan Farský, oba starostové za SLK. Ve svém domácím okrese – Semily uspěl Jan Farský, Václav Horáček v okrese Jablonec nad Nisou odešel poražen. V rámci kraje byl okres Liberec nejúspěšnější.

Na Pardubicku obsadila třetí pozici TOP 09 s 15,45%. Poslanci se stali bezpartijní prof. Ing. Václav Cempírek, Ph.D a Prim. Pharm. Dr. Jiří Skalický, Ph.D. Druhý jmenovaný, bývalý zastupitel města Pardubice, vyhrál v nejúspěšnějším okrese z pohledu kraje – v Pardubicích a také v okrese Chrudim.

Na Vysočině dostala TOP 09 14,34% hlasů, poslanci se stali bezpartijní PaedDr. Ladislav Jirků a Prof. MUDr. Aleš Roztočil CSc. Koalici se nejvíce dařilo v okrese Jihlava.

Na jihu Moravy zůstala TOP 09 třetí s 15,31%, bez mandátu pro Starosty.

V Olomouckém kraji obsadila TOP 09 třetí pozici s 13,51% se ziskem mandátu pro prof. Ing. Dr. Bořivoj Šarapatku, CSc – BEZPP. Jako bývalý zastupitel města Olomouc, zvítězil ve stejně jmenovaném okrese.

V posledním Moravskoslezském kraji skončila TOP 09 pátá s 9,99%. Jako druhá pořadí se do sněmovny dostala bezpartijní Ludmila Bubeníková. Starostka obce Velká Polom skončila druhá ve svém okrese Ostrava – město, naopak zvítězila v okrese Opava. Renáta Witoszová se umístila ve všech okresech na zadních pozicích, ale na konec se do sněmovny protlačila.

Nejlepších výsledků dosáhlo hnutí v kraji Libereckém, Středočeském, Pardubickém, Zlínském, Moravskoslezském a na Vysočině, kde získalo shodně po dvou mandátech. Jmenovitě v kraji Libereckém, Pardubickém a Zlínském uspěli pouze Starostové.

Naopak na jihu Čech, v Karlovarském kraji a na jižní Moravě zůstali Starostové bez mandátu. Hlavně druhý zmiňovaný kraj lze brát jako zklamání. Jedná se o kraj, který je úzce spjat s hnutím STAN v souvislosti s úspěchy v krajských a senátních volbách.

Můžeme si všimnout, že ze 17 poslanců a poslankyň, pět z nich nebylo úzce spjato s komunální politikou. Až na Stanislava Polčáka, který kandidoval v Praze, všichni ostatní soupeřili o hlasy ve svých krajích, kde působili nebo stále působí na komunální úrovni. Na půdě svých okresů byli Starostové prakticky k neporažení, neuspěli pouze ve svých 5 okresech, kde se umístili shodně na druhých místech, s jednou výjimkou na třetím místě. Zajímavé je také, že zvolení poslanci a poslankyně zvítězili až na tři výjimky pouze ve svých okresech. V rámci celého kraje zvítězil pouze Jan Farský, Jiří Skalický a Petr Gazdík.

Do Poslanecké sněmovny bylo zvoleno 24 členů TOP 09, 3 členové STAN, 2 členové SLK a 12 členů bez politické příslušnosti. Spolu utvořili poslanecký klub, který čítá 41 poslanců a poslankyň.⁵⁵

Pouze pět politických stran se dostalo přes nutnou hranici 5 %. Vítězem voleb se stala Česká strana sociálně demokratická. Získala 22,09% hlasů a stala se nejsilnější stranou s 56 mandáty. Druhá skončila Občanská demokratická strana s 20,22% hlasů a 53 mandáty. Třetí se umístila TOP 09 se ziskem 16,71% a 41 mandáty. Komunistická strana Čech a Moravy dostala 11,27% hlasů, to znamená 26 mandátů. Věci Veřejné dostaly 10,88% hlasů a 24 mandátů. Do Poslanecké sněmovny se nedostaly bývalé koaliční strany – Strana zelených a KDU – ČSL. Pohodlnou většinu 118 hlasů vytvořila ODS, TOP 09 a VV. Vznikla tak středo-pravicová vláda. TOP 09 obsadila pět ministerstev. Ministrem financí se stal Miroslav Kalousek, ministrem zdravotnictví Leoš Heger, ministrem práce a sociálních věcí Jaromír Drábek, ministrem zahraničních věcí Karel Schwarzenberg a ministrem kultury Jiří Besser.⁵⁶

4.4.5 Senátní volby v roce 2010

Do Senátních voleb Parlamentu České republiky v roce 2010, které se konaly v pátek 15. a v sobotu 16. října (1. kolo) a v pátek 22. a v sobotu 23. října (2. kolo), nasadilo hnutí STAN a strana TOP 09 společnou kandidátní listinu, čítající 14 osob. Obsahovala kandidáty, kteří svůj mandát obhajovali a uspěli – Ing. Jan Horník, Jaromír Štětina, prof. RNDr. Bedřich Moldan (kandidoval v jiném obvodě) a kandidáty, kteří naopak neuspěli - Ing. Ludmila Müllerová a Ing. Igor Petrov.

V prvním kole neuspělo 9 kandidátů, jmenovitě Ing. Pavel Čížek, Mgr. Nina Nováková, Ing. Tomáš Czernin, Ing. Ludmila Müllerová, MUDr. Zdeňka Drlíková, prof. MUDr. Jiří

⁵⁵ Volby.cz [online]. 2010 [cit. 2010-10-24]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps>>.

⁵⁶ Volby.cz [online]. 2010 [cit. 2010-10-30]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps?xjazyk=CZ>>.

Klein, Ph.D., FETCS, Ing. Igor Petrov, MUDr. Lenka Mergenthalová a Mgr. Risto Ljasovský.

Do druhého kola se dostalo 5 kandidátů. V obvodě č. 1 – Karlovy Vary zvítězil s 71,75% přesvědčivě Ing. Jan Horník nad Josefem Pavlem z ODS. Neuspěla Věra Kovářová v obvodě č. 16 – Beroun, kde ji těsně porazil senátor Jiří Oberfalzer z ODS. V Praze 10 – obvod č. 22 obhájil se ziskem 57,50% hlasů svůj mandát novinář Jaromír Štětina, porazil starostu Prahy 10 Mgr. Vladimíra Lipovského z ODS. Naopak v Praze 6 – obvod č.25 prohrál o pár setin procent hlasů prof. RNDr. Bedřich Moldan s Petrem Bratským z ODS. V Kutné Hoře – obvod č. 40 neuspěl MUDr. Zdeněk Nováček, získal 39,83%. Z vítězství se radoval Ing. Jaromír Strnad z ČSSD.

Koalice TOP–STAN získala 2 mandáty. Před volbami do Senátu PČR měl senátní klub TOP-STAN 8 členů, z toho pět z nich bylo bez politické příslušnosti, dva členové TOP 09 a jeden SNK. Nyní má klub 5 členů a splnil podmínku, že pro zřízení senátního klubu je potřeba minimálně 5 senátorů či senátorek. Volební účast v prvním kole byla 44,59% a ve druhém kole 24,64%.⁵⁷

4.4.6 Komunální volby 2010

Celková volební účast v komunálních volbách v roce 2010 byla 47%. TOP 09 získala 9,5% hlasů a skončila čtvrtá. Hnutí Starostové a nezávislí dosáhlo na 0,72% hlasů a s přepočtem zastupitelů (1243) se dotáhlo na nejsilnější strany a skončila i před TOP 09. TOP 09 získala 1509 zastupitelů. Hnutí STAN a TOP 09 figurovali i v několika uskupeních, hlavně s nezávislými kandidáty.

TOP 09 se pohybovala ve všech krajích převážně na 4. místě za komunisty, nejvíc se jí dařilo v Praze, kde dokonce zvítězila ve volbách do Magistrátu hlavního města Prahy. Hnutí Starostové a nezávislí se ve většině krajů pohybovalo pod půl procentem, pouze v Libereckém kraji atakovalo tři procentní hranici.

⁵⁷ *Volby.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-10-24]. *Volby.cz*. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/senat/se?xjazyk=CZ&xdatum=20101015>>.

Nejvyšší volební účast byla na Vysočině, nejnižší naopak v Karlovarském kraji.

V Praze skončila TOP 09 druhá s 24% a s 232 zastupiteli, ale zvítězila ve volbách do Magistrátu hlavního města Prahy. Hnutí STAN obdrželo 0,16% hlasů a 18 zastupitelů.

Ve Středočeském kraji se TOP 09 umístila na čtvrté pozici za komunisty s 7,3% a s 231 zastupiteli. Hnutí dostalo 1,2% hlasů a 149 zastupitelů.

V Jihočeském kraji TOP 09 skončila s počtem 7,77% hlasů a se 187 zastupiteli na třetí pozici, hnutí STAN obdrželo 0,6% a se 104 zastupiteli.

V Plzeňském kraji se TOP 09 umístila na čtvrtém místě se 9,97% hlasů a s 98 zastupiteli. Starostové a nezávislí obdrželi 0,63% hlasů a bylo zvoleno jejich 94 zastupitelů.

V Karlovarském kraji se TOP 09 nedostala přes 10% hranici, 6,94% hlasů znamená 50 zastupitelů. Hnutí STAN si zde mírně pohoršilo, získalo pouze 0,26% hlasů a tedy 9 zastupitelů.

Na Ústecku TOP 09 zaostala s 6,85% hlasů a s 90 zastupiteli. Hnutí STAN obdrželo 0,63% hlasů a mandát pro 77 zastupitelů.

Na Liberecku neuspěla TOP 09 s 3,26% hlasů, získal mandát pouze pro 30 zastupitelů. Naopak Starostové a nezávislí dosáhli na 2,98% hlasů a 16 zastupitelů.

V Královéhradeckém kraji zůstala TOP 09 na čtvrtém místě za KSČM s výsledkem 6,48% a 52 zastupitelů. Starostové a nezávislí dostali 0,85% hlasů a v nadcházejícím volebním období budou disponovat 60 zastupiteli.

V Pardubickém kraji dostala TOP 09 pouhých 2,21% hlasů, a to znamená 31 zvolených zastupitelů. Hnutí STAN skončilo s 1,14% hlasů a 108 zastupiteli.

V kraji Vysočina se TOP 09 umístila na pátém místě s 6,26% hlasů a 54 zastupiteli, tedy i za KSČM a KDU-ČSL. Starostové a nezávislí obdrželi 0,49% hlasů a bylo zvoleno jejich 63 zastupitelů.

V Jihomoravském kraji TOP 09 získala 10,91% hlasů - 209 zastupitelů. STAN volilo 0,36% voličů a to znamená, že bylo zvoleno 118 zastupitelů.

Mezi tři nejlepší výsledky se řadí také Olomouc. Zde TOP 09 skončila na pátém místě s 6,17% hlasů a 77 zastupitelů. Starostové a nezávislí dostali 2,19% se ziskem 202 zastupitelů.

Ve Zlínském kraji byly výsledky nejsilnějších stran jedny z nejtěsnějších. TOP 09 obdržela 2,48% hlasů a mandát pro 54 zastupitelů a Starostové a nezávislí 2,10% hlasů s 174 zastupiteli. Nejvíce hlasů dostali Starostové v okrese – Uherské Hradiště (41 807), nejméně naopak v Kroměříži (6 052 hlasů).

V kraji Moravskoslezském získala TOP 09 6,16% hlasů - 114 zastupitelů a hnutí STAN 0,13% hlasů - 51 zastupitel.⁵⁸

Hnutí dosáhlo nejvíce hlasů v pěti krajích – Středočeský, Liberecký, Pardubický, Olomoucký a Zlínský. Zde se Starostové účastnili voleb i před 4 roky a jedná se o nejdříve přidružené subjekty k hnutí STAN. Paradoxem je další neúspěch Alternativy v Karlovarském kraji, který se zařadil mezi 3 nejhorší výsledky s Prahou a Moravskoslezským krajem, od kterých se to dalo očekávat. Podíl na neúspěchu má částečně vznik Karlovarské občanské alternativy, která dosáhla 5,47% hlasů.

4.5 Shrnutí volebních výsledků

Pokud srovnáme výsledky Starostů z obou krajských voleb, z komunálních voleb v roce 2010 a z voleb do Poslanecké sněmovny v témže roce ve Zlínském kraji, tak se dva nejsilnější okresy nemění, mění se pouze jejich vzájemné pořadí. To samé lze pozorovat i u zbývajících dvou okresů. Lze tedy mluvit o určité kontinuitě, kdy má hnutí ve Zlínském kraji velmi silnou a dlouhotrvající základnu ve dvou okresech – Zlín a Uherské Hradiště. V Karlovarském, Libereckém a Pardubickém kraji je situace konstantní, od roku 2008 si pozici nejsilnější voličské základny hlídá okres Karlovy Vary, Liberec a Pardubice. Naopak nekonstantní je voličská pozice ve Středočeském a Olomouckém kraji, kde se pro

⁵⁸ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv63?xjazyk=CZ&xid=1>>.

každé volby základna mění. Nejedná se o žádné radikální změny, pozice si prohazují tři dlouhodobě nejsilnější okresy.⁵⁹

4.6 Volební základna

Hnutí zastřešuje Starosty na území 13 krajů. Za první hlavní voličskou základnu se dal pokládat Zlínský kraj. Po vzniku dalších krajských uskupení se základna stěhovala do Libereckého kraje, kde je od roku 2008 nejsilnější. Tento kraj je charakteristický výrazným podílem hlasů, které získávají neparlamentní či regionální subjekty, nehledě na to, zda se jedná o volby parlamentní či krajské. Paradoxem je zdejší vysoký podíl městského obyvatelstva – 78%, oproti Zlínskému kraji je to o 18% více. Z pohledu ostatních krajů – Karlovarský, Středočeský, Pardubický, Olomoucký a Zlínský, kde jsou Starostové také úspěšní, se podíly pohybují mezi 54 – 68 %, jedná se tedy o významně venkovské regiony. S těmi souvisí volební program, který je zaměřen hlavně na rozpočtové určení daní a s tím související putování větších finančních prostředků do obcí. Míra nezaměstnanosti se ve sledovaných krajích pohybovala mezi 7 – 10%. Zdá se, že nezaměstnanost není faktorem, který by ovlivňoval volbu hnutí, protože, jak v oblastech, kde je nezaměstnanost nízká – například Praha či naopak vysoká – Ústecký kraj, Starostové úspěšní nejsou.⁶⁰ Dle životních podmínek se jedná o oblasti středně rozvinuté, s průměrnými čistými peněžními příjmy, s jedinou výjimkou – Středočeský kraj.⁶¹

Z uvedených charakteristik lze vyvodit typický kraj, kde jsou Starostové schopni uspět. Jedná se o oblast, která je významně venkovská, míra nezaměstnanosti nebo například finanční příjmy občanů nevybočují z průměru. Dosahují největších úspěchů ve volebních okresech, kde působí přímo jejich komunální politici nebo jsou známi jejich regionálně významné osobnosti. Na krajské úrovni tak úspěšní nejsou.

⁵⁹ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-03-24]. Volby.cz. Dostupné z WWW: < <http://volby.cz/>>.

⁶⁰ ČSU : Souborné informace: Regionální výstupy - ročenky [online]. 2010 [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.stredocesky.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/aktual/ep-1#10a>>.

⁶¹ ČSU : Souborné informace: Regionální výstupy - ročenky [online]. 2010 [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.stredocesky.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/aktual/ep-1#10a>>.

Hnutí přestalo být pouze regionální stranou vázanou na konkrétní území, naopak proniklo jako sdružující subjekt na území celé republiky. Na to poukazuje přesunutí voličské základny z východní Moravy na sever Čech.

4.7 Zařazení strany dle politologických typologií

Původní hnutí můžeme zařadit do Beymeho ideologické rodiny - regionální a etnické strany.⁶² Pro vymezení strany do typologií regionálních stran lze použít Marešův model „regionální strana, jež vznikla a vyvíjela se jakožto čistá, autentická autonomistická strana, jako strana teritoriální obrany vzešlá z konfliktu centrum versus periferie“.⁶³ Strana patří do této kategorie, protože vznikla na území jednoho regionu. Volební program byl zaměřen právě na problémy tohoto regionu.

Z hlediska typologie politických stran můžeme STAN zařadit mezi kádrové strany. Snaží se získat známé osobnosti, které jim ve volbách přinesou voličské hlasy, a mají úzkou členskou základnu. Pro zařazení do stran všelidových hovoří snížení ideologické zátěže.

4.8 Analýza volebních programů

4.8.1 Volební program ke krajským volbám ve Středočeském kraji v roce 2008

Program je zaměřen na specifické problémy kraje, je rozdělen do šesti oblastí. Týká se kvality krajských silnic, zamezení průjezdu těžké nákladní dopravy skrz města nebo obce a podpoření výstavby obchvatů. Dále poskytnout finanční prostředky pro výstavbu škol, pomoci školám s čerpáním EU fondů, zvýšit kvalitu výuky a zatraktivnit učňovská řemesla. Zajistit rovnoměrné pokrytí kraje ambulantními lékaři a podpořit vznik malých

⁶² FIALA, P., STRMISKA, M. Teorie politických stran, s. 89

⁶³ MAREŠ, M., Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989, s. 12

poliklinik. Rozšířit síť hospiců a center pro seniory a dlouhodobě nemocné. Vystavět vodovody a kanalizace. Hlavní oblastí programu je snaha o větší přísun peněz do kraje ve formě dotací z EU fondů a nastolení spravedlivějšího rozdělení peněz ze státního rozpočtu pro obce a města.⁶⁴

4.8.2 Volební program ke komunálním volbám v roce 2010

Program je znovu rozdělen na šest oblastí – Veřejná správa, Bezpečnost pro občany, Vzdělání, Doprava, regionální politika a životní prostředí, Zemědělství a Regionální rozvoj. Hnutí si dalo za cíl zeštíhlit policejní strukturu v administrativě, dát více pravomocí v oblasti bezpečnosti obcím a městům, podpořit obce a města při stavbě a rekonstrukci škol a školek. Zamezí neopodstatněnému rušení základních škol. Pokusí se zřídit tzv. komunitní centra, která by sloužila pro všechny občany. Plánuje rekonstrukci vodovodních a kanalizačních sítí, omezit nákladní automobilovou dopravu v centrech měst a podporovat integrovanou dopravu, s tím souvisí výstavba hromadných parkovišť na okrajích měst, které by se napojovaly na veřejnou dopravu. Hlavním bodem programu je úprava financování měst a obcí, omezení stávajícího netransparentního dotačního systému a podpora zaostávajících mikroregionů. Hnutí má představu, že by kraje, města a obce dostávaly pravidelné příjmy, se kterými budou moci hospodařit a budou podléhat kontrole veřejnosti.⁶⁵

Oba volební programy na mne nepůsobí, že by měly ideologický základ, naopak se věnují obecným problémům v krajích. Starostové už od 2004 upozorňují na diskriminační financování měst a obcí pod 100tis. obyvatel a lze jen doufat, že při nadcházejících volbách získají dostatečně silný mandát na prosazení jejich programu, který se jim zatím nedaří adekvátně realizovat.

⁶⁴ VENDLOVÁ, Veronika: Rozhovor. v Praze. 21. března 2011

⁶⁵ VENDLOVÁ, Veronika: Rozhovor. v Praze. 23. března 2011

4.8.3 Volební program pro volby do PS Parlamentu ČR 2010

Pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2010 připravila strana TOP 09 s hnutím Starostové a nezávislí společný volební program.

V programu, který byl předkládán jako programové prohlášení vlády se obě strany zavázaly, že nevstoupí do vlády, která:

- „nebude likvidovat deficit veřejných rozpočtů a nebude razantně snižovat výdaje státu“
- „nebude kultivovat podnikatelské prostředí, zejména nezvyšováním přímých odvodů, odstraňováním administrativní zátěže a nezvyšováním regulačních bariér“
- „bude diskriminovat jakoukoliv skupinu občanů v jakékoliv oblasti života“
- „bude upřednostňovat společnost rovné spotřeby před společností rovných příležitostí.“⁶⁶

V případě, že obě strany ve volbách neuspějí, budou programová prohlášení prosazovat v opozici.

Program je rozdělen na 11 částí – Hospodářská politika, Zahraniční politika, Sociální politika, Reforma důchodového systému, Zdravotnictví, Boj s kriminalitou a korupcí, Justice, Financování obcí, samospráva a prvky přímé demokracie, Vzdělání, věda a výzkum, Životní prostředí, Kulturní politika a média.

Vláda se pokusí snížit výdaje vládní spotřeby. Jedná se hlavně o mzdové náklady a provozní výdaje státní správy. Během funkčního období se vláda pokusí snížit tyto výdaje o 20%. Vedle tohoto snížení, dojde i k dalším opatřením. Sníží se po dobu 3 let o 10% mzdy vyplacené ze státního rozpočtu. Jedinou výjimkou budou pedagogičtí pracovníci. Dojde ke zrušení tarifního systému odměňování a zavede se nový.

Díky novému zákonu o státní službě klesnou platy ústavních činitelů o 10%, po dobu 3 let se zmenší státní příspěvky politickým stranám o 50% a sociální dávky také po dobu 3 let klesnou o 10% a nebude docházet k valorizaci. Zruší se porodné a pohřebné. Nový zákon

⁶⁶ TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>>.

o daních z příjmů sjednotí základ daně pro všechny přímé odvody, zruší se transakční daně „(daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitostí).“⁶⁷ Vznikne společné místo pro výběr daně z příjmů, sociálního a zdravotního pojištění. Zaměstnanecké daňové zvýhodnění nahradí jednotný paušál na dopravu do zaměstnání. Vláda prosadí vyšší zdanění loterií a hazardu a zruší veškeré výjimky v této oblasti. Pro tuto oblast bude zavedena jednotná sazba 20%, která se stane příjmem státního rozpočtu a také se posílí regulační pravomoc obcím. Vybrané prostředky z loterií budou posílány obcím a městům za účelem posílení sportovních a kulturních činností mládeže.

Na termínu vstupu do eurozóny se vláda dohodne s opozicí. Budou vytvořeny programy na podporu biopotravin či regionálních potravin, dojde také na „výstavbu čistíren odpadních vod a kanalizací v malých obcích, na další budování protipovodňových opatření, suchých poldrů.“⁶⁸

Co se týče zahraniční politiky, vláda bude podporovat proces rozšiřování NATO a EU, zejména ze zemí západního Balkánu. Souhlasí s politikou NATO v Afghánistánu, Pákistánu a v Íránu.

Reforma důchodového systému proběhne ve dvou fázích. První bude mít podobu osvěty, kdy veřejnost bude informována o tom, kolik za uplynulý kalendářní rok zaplatila a kolik by v budoucnu pobírala měsíční důchod. Ve druhé fázi se systém změní na tzv. vícesložkový – průběžný nebo kapitalizační. U průběžného systému, který bude financován z povinného důchodového pojištění, bude výše odvodu 28%. Naopak u kapitalizačního systému se odvod sníží na hodnotu 24%, ale bude se odvádět nejméně 6% na účet kapitalizační.

V části zdravotnictví zvýší vláda odpovědnost zdravotních pojišťoven za nákup zdravotní péče. Zdravotní pojišťovny budou každý rok pojištěncům poskytovat informace o výpisu plateb a čerpání prostředků na léčbu. Pro tento účel bude vytvořen nezávislý úřad pro dohled nad poskytováním zdravotní péče, který bude mimo jiné kontrolovat solventnost pojišťoven. „Stanoví se roční limit maximální spoluúčasti pacientů a maximální limit

⁶⁷ TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>>.

⁶⁸ TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>>.

ročního procentního růstu spoluúčasti na celkových výdejích systému. Spoluúčast, která tvoří v dnešní době okolo 14% celkových výdajů oproti 25% ve vyspělých zemích Evropské unie, bude růst maximálně o 3 % ročně.⁶⁹ Dojde ke snížení počtu akutních lůžek.

V rámci boje s kriminalitou a korupcí vláda navrhuje několik změn. „Informace o veřejných zakázkách od fáze přípravy až do fáze realizace smlouvy budou veřejně dostupné v elektronické podobě.“⁷⁰ Pro zadávání veřejných zakázek budou použity elektronické aukce jako nejvhodnější mechanismus. Informace o veškerých dotacích poskytovaných z veřejných rozpočtů budou veřejně dostupné. „Politické strany budou mít povinnost zveřejnit rozpočty volebních kampaní, zveřejnit přehledy všech svých závazků a výroční zprávy o hospodaření budou k nahlédnutí na internetu.“⁷¹ Na volební kampaně budou politické strany používat pouze jeden transparentní účet. Otevřená výběrová řízení se budou uskutečňovat při volbách na vrcholné pozice ve státní správě, ve státem ovládaných firmách a při volbách do dozorčích rad.

Bude předložen nový občanský zákoník a začne se pracovat na občanském soudním řádu. Zavede se tzv. sčítání vybraných přestupků, kdy jako trestný čin bude brána soustavná a opakovaná recidiva. Zpřísní se pravidla pro provozování činnosti soukromých exekutorů a soudců.

Vládou bude navržen nový zákon o rozpočtovém určení daní. Změna nastane u příjmů obcí tak, aby se snížil rozdíl příjmů mezi nejchudší a nejbohatší obcí. Dnes je tento rozdíl 4,5 násobný, cílem je rozdíl v intervalu 2,5 – 3 násobek, který je dodržován ve vyspělých zemích Evropské unie. Vláda navrhne zrušit porodné, na místo toho zavede tzv. jednorázovou pomoc při narození dítěte, o které rozhodne rada obce či města podle sociální potřeby. Stát bude přispívat 50% do částky 20 tisíc korun. Nový loterijní zákon by měl zvýraznit regulační pravomoci a příjmy každé obce. Nově budou moci být odvoláni po 5 letech ředitelé základních škol, rozhodne o tom školní inspekce, rada školy či starosta.

⁶⁹ TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>>.

⁷⁰ TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>>.

⁷¹ TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>>.

Jako prvek přímé demokracie navrhne vláda i přímou volbu starostů, primátorů a prezidenta republiky.

Zřídí se nový kariérní řád pro pedagogy základního a středního školství. Už se nebude dál pohlížet na odsloužené roky, nýbrž na kvalitu samotných pedagogů. Speciálně pro absolventy pedagogických škol bude připraven program, který zatraktivní tento obor.

V otázce životního prostředí by vláda chtěla například zabránit úbytku zemědělských půd a přírodních ploch. Podporovat ekologickou hromadnou, příměstskou a městskou dopravu, k tomu se váže i výstavba záchytných parkovišť a obchvatů, dále podporovat třídění odpadů či nové technologie, výzkum, vývoj a inovace.

Co se týče kulturní politiky, bude předložen nový památkový zákon a budou se používat moderní nástroje grantových řízení. Vláda si dala za cíl, aby se do vypršení volebního mandátu podařilo vyřešit otázku vyrovnání mezi církví a státem.⁷²

Ideologické znění volebního programu do PS 2010 je ovlivněno stranou TOP 09, která se řadí k pravicově konzervativním stranám. Program TOP 09 byl doplněn o typickou volební oblast z programů Starostů ke komunálním volbám - rozpočtové určení daní.

4.9 Prognóza dalšího vývoje

Stojí za úvahu, zda by pro úspěch v příštích krajských volbách nebylo vhodnější doplnit kandidátní listinu větším počtem úspěšných regionálních osobností – lékaři, vědci, kteří by svým osobním kreditem přilákali potenciální voliče. Pro úspěch v dalších volbách by bylo vhodné co nejvíce dodržovat volební program, aby nezklamali důvěru svých voličů.

Vývoj hnutí je velmi obtížné predikovat. Od roku 2004 urazili Starostové ohromný kus cesty, stali se relevantními subjekty v komunální politice a etablovali se v celostátní politice. Nyní před nimi stojí krajské volby v roce 2012, kde se od nich očekávají úspěchy ve všech krajích, v podobě zisku mandátů. Dovolím si tvrdit, že další úspěchy hnutí na půdě Parlamentu ČR závisí na straně TOP 09 a na budoucnosti vlády ČR a mohou doufat, že se

⁷² TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>>.

dostanou do povědomí ostatních voličů svými výsledky a po krajských volbách v roce 2012, kdy skončí spolupráce s TOP 09, zůstanou samostatným subjektem na parlamentní scéně a bude se jim dařit lépe prosazovat jejich program.

5. Závěr

Starostové a nezávislí vznikli v roce 2004 ve Zlínském kraji. Do roku 2009 působili jako regionální strana, zúčastnili se krajských voleb v roce 2004 a 2008. Posléze došlo ke spojení ostatních Starostů a vzniklo celostátní hnutí, které se zúčastnilo neúspěšných voleb do Evropského parlamentu v roce 2009. Pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2010 kandidovali v koalici se stranou TOP 09 a získali 17 mandátů. Nejvíce se jim dařilo ve Středočeském, Libereckém, Pardubickém, Zlínském, Moravskoslezském kraji a na Vysočině, kde obdrželi po dvou mandátech. Volební základna se přesunula ze Zlínského do Libereckého kraje. Programově se řadí k pravicovým stranám. V rámci typologie politických stran lze hovořit o straně kádrové a všelidové. Z hlediska vymezení podle typologií regionálních politických stran lze použít Marešův model - regionální strana, jež vznikla a vyvíjela se jakožto čistá, autentická autonomistická strana, jako strana teritoriální obrany vzešlá z konfliktu centrum versus periferie.

6. Seznam použitých zdrojů.

6.1 Tištěné dokumenty:

BAL ÍK, Stanislav, KYLOUŠEK, Jakub. Krajské volby v České republice 2004. 1. vyd. Brno : MPÚ Masarykovy univerzity, 2005. 235 s. ISBN 80-210-3880-2.

EIBL, Otto, HAVLÍK, Vlastimil, KYLOUŠEK, Jakub, PINK, Michal. Krajské volby 2008. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7325-187-1.

FIALA, Petr ; STRMISKA, Maxmilián. Teorie politických stran. Brno : Barrister & Principal, 1998. 263 s. ISBN 80-85947-31-5.

MAREŠ, Miroslav (ed.). Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 239 s. ISBN 80-7325-026-8.

STRMISKA, Maxmilián. Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně politický pluralismus. 1. vyd. Brno: AP, 2005. 143 s. ISBN 80-902652-5-1

Výroční zprávy politických stran 2004 - 2009, [cit. 2011-03-22], Parlamentní knihovna

6.2 Elektronické dokumenty:

LEINERT, Ondřej. IHned [online]. Praha : 20. 5. 2009 16:22 , aktualizováno: 20. 5. 2009 21:25 [cit. 2010-04-17]. Janeček rozhodl: ČT rasistický volební klip neodvysílá. Dostupné z WWW: <<http://in.ihned.cz/c1-37184160-janecek-rozhodl-ct-rasisticky-volebni-klip-neodvysila>>.

Mfcr.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-27]. Mfcr.cz. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/politicke_strany.html>.

Naši Politici [online]. 22.7.2009, 4.3.2010 [cit. 2010-08-19]. Mgr. Petr Gazdík. Dostupné z WWW: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/719-petr-gazdik>.

Naši Politici [online]. 7.12.2009, 13.3.2010 [cit. 2010-08-19]. JUDr. Stanislav Polčák. Dostupné z WWW: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/809-stanislav-polcak>.

Starostové a nezávislí [online]. 2009 [cit. 2011-03-06]. Stanovy. Dostupné z WWW: <http://www.starostove-nezavisli.cz/o-nas/stanovy>.

SYNÁČOVÁ, Jaroslava ; SAMEK, Martin. Týden [online]. Aktualizováno: 21.05. 2009 11:58. Praha : 20.05.2009 17:15, [cit. 2010-04-17]. Konečné řešení se vrátilo. Ve volebním klipu nacionalistů. Dostupné z WWW: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/rasismus-v-cesku/konecne-reseni-se-vratilo-ve-volebnim-klipu-nacionalistu_120588.html.

TOP 09 : Volební program TOP 09 [online]. 2010 [cit. 2010-08-31]. Dostupné z WWW: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2010/>.

Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-03-24]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <http://volby.cz/>.

Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-19]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <http://volby.cz/pls/kz2004/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xxkraj=12>.

Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-19]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <http://volby.cz/pls/kz2008/kz?xjazyk=CZ&xdatum=20081017>.

Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-27]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <http://volby.cz/pls/ep2009/ep1311?xjazyk=CZ&xnumnuts=0>.

Volby.cz [online]. 2010 [cit. 2010-10-24]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps>.

Volby.cz [online]. 2010 [cit. 2010-10-30]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <
<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps?xjazyk=CZ>>.

Volby.cz [online]. 2010 [cit. 2010-10-24]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <
<http://www.volby.cz/pls/senat/se?xjazyk=CZ&xdatum=20101015>>.

Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <
<http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv63?xjazyk=CZ&xid=1>>.

6.3 Písemná a ústní sdělení:

GAZDÍK, Petr: Rozhovor. v Praze. 1. března 2011

KOUDELKOVÁ, Lenka: Rozhovor. v Praze. 10. prosince 2010

KRAČALÍK, Vladimír: Rozhovor. v Praze. 7. března 2011

SEVERA, Pavel: Rozhovor. v Praze. 25. ledna 2011

VENDLOVÁ, Veronika: Rozhovor. v Praze. 21. března 2011

VENDLOVÁ, Veronika: Rozhovor. v Praze. 23. března 2011

7. Přílohy:

7.1 Výsledky krajských voleb v roce 2004

7.1.1 Krajské volby v roce 2004 -Zlínský kraj⁷³

	Název strany	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		celkově	v %		
1	Občanská demokratická strana	43514	30,08	50	16
2	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	30835	21,32	45	11
3	Komunistická str.Čech a Moravy	22352	15,45	50	8
4	Česká str.sociálně demokrat.	19761	13,66	50	7
5	Evr.demokr.a Nez.star.pro kraj	8117	5,61	49	3
6	ZHN a SNK společně	6787	4,69	50	0
7	Strana zelených	3902	2,69	45	0
8	Správný směr	2886	1,99	50	0
9	Nezávislí	2755	1,90	48	0
10	Unie svobody-Demokratická unie	1782	1,23	50	0
11	Za prosp.a jistoty vých.Moravy	1008	0,69	45	0
12	Pravý Blok	369	0,25	2	0
13	Koruna Česká (monarch.strana)	310	0,21	15	
14	Dělnická strana	239	0,16	5	0

7.2 Výsledky krajských voleb v roce 2008

7.2.1 Krajské volby v roce 2008 – Zlínský kraj⁷⁴

	Název strany	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		celkově	v %		
1	Česká str.sociálně	68452	35,40	49	18

⁷³ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/kz2004/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=12>>.

⁷⁴ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=12>>.

	demokrat.				
2	Občanská demokratická strana	42460	21,96	50	11
3	Křesť.demokr.unie- Čs.str.lid.	25824	13,35	45	6
4	Komunistická str.Čech a Moravy	21626	11,18	50	5
5	Starostové a nezávislí pro ZK	19505	10,08	50	5
6	Koalice nestraníků	6149	3,18	50	0
7	Strana zelených	4020	2,07	48	0
8	Moravané	1730	0,89	49	0
9	Děln.str.-zrušení popl.ve zdr.	1323	0,68	4	0
10	Volte Pr.Blok- www.cibulka.net	832	0,43	3	0
11	SDŽ-Strana důstojného života	719	0,37	46	0
12	Strana zdravého rozumu	409	0,21	4	0
13	Sdruž.pro rep.- Republ.str.Čsl	279	0,14	27	0

7.2.2 Krajské volby 2008 – Středočeský kraj⁷⁵

Název strany		Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		celkově	v %		
1	Česká str.sociálně demokrat.	139564	35,16	70	26
2	Občanská demokratická strana	130242	32,81	70	25
3	Komunistická str.Čech a Moravy	54594	13,75	70	10
4	Nezáv.starostové pro kraj	22767	5,73	70	4
5	Koalice pro Středočeský kraj	13671	3,44	70	0
6	Strana zelených	11926	3,00	67	0
7	Středočeši	6511	1,64	70	0
8	Děln.str.-zrušení popl.ve zdr.	4070	1,02	26	0
9	Volte Pr.Blok- www.cibulka.net	3530	0,88	23	0

⁷⁵ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=1>>.

10	Strana zdravého rozumu	3264	0,82	70	0
11	Nejen hasiči a živn.pro kraj	2444	0,61	1	0
12	SDŽ-Strana důstojného života	1726	0,43	70	0
13	Národní strana	1628	0,41	67	0
14	Konzervativní koalice	936	0,23	24	0

7.2.3 Krajské volby 2008 – Liberecký kraj⁷⁶

Název strany		Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		celkově	v %		
1	Česká str.sociálně demokrat.	34749	26,79	50	15
2	Občanská demokratická strana	29187	22,50	50	12
3	Komunistická str.Čech a Moravy	18018	13,89	50	8
4	Starostové pro Liberecký kraj	17878	13,78	49	7
5	Str.pro otevřenou společnost	7937	6,12	50	3
6	Strana zelených	6415	4,94	50	0
7	Unie pro sport a zdraví	5711	4,40	50	0
8	Koalice pro Liberecký kraj	4984	3,84	50	0
9	Volte Pr.Blok- www.cibulka.net	1522	1,17	9	0
10	Děln.str.-zrušení popl.ve zdr.	1157	0,89	6	0
11	SDŽ-Strana důstojného života	1111	0,85	45	0
12	Národní socialisté a rozumní	538	0,41	50	0
13	Sdruž.pro rep.- Republ.str.Čsl.	312	0,24	25	0
14	Česká strana národně sociální	149	0,11	8	0

⁷⁶ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=6>>.

7.2.4 Krajské volby 2008 – Karlovarský kraj⁷⁷

Název strany		Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		celkově	v %		
1	Česká str.sociálně demokrat.	25977	31,39	49	16
2	Občanská demokratická strana	14967	18,08	50	9
3	Komunistická str.Čech a Moravy	14443	17,45	50	8
4	Alternativa pro kraj	8228	9,94	48	4
5	Doktoři (za uzdravení společ.)	7918	9,56	49	4
6	Koalice pro Karlovarský kraj	4909	5,93	50	3
7	Strana zelených	2185	2,64	50	0
8	Děln.str.-zrušení popl.ve zdr.	1019	1,23	8	0
9	Unie svobody-Demokratická unie	985	1,19	50	0
10	Volte Pr.Blok- www.cibulka.net	819	0,98	10	0
11	SDŽ-Strana důstojného života	767	0,92	50	0
12	Strana zdravého rozumu	370	0,44	6	0
13	Sdruž.pro rep.-Republ.str.Čsl.	155	0,18	4	0

7.2.5 Krajské volby v roce 2008 – Pardubický kraj⁷⁸

Název strany		Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		celkově	v %		
1	Česká str.sociálně demokrat.	61 900	35,73	50	19
2	Občanská demokratická strana	36 042	20,80	48	11
3	Koalice pro Pardubický kraj	32 219	18,59	50	9
4	Komunistická str.Čech a Moravy	22 524	13,00	45	6
5	Nezáv.starostové pro kraj	6 342	3,66	48	0
6	Strana zelených	4 168	2,40	50	0
7	Děln.str.-zrušení popl.ve zdr.	2 229	1,28	24	0

⁷⁷ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=4>>.

⁷⁸ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=8>>.

8	Str.drobn.živnost.a podnikat	2 092	1,20	45	0
9	Strana zdravého rozumu	1 737	1,00	46	0
10	Volte Pr.Blok- www.cibulka.net	1 447	0,83	34	0
11	SDŽ-Strana důstojného života	932	0,53	49	0
12	S.O.S. pro kraj	727	0,41	25	0
13	Demokracie	314	0,18	19	0
14	Moravané	240	0,13	3	0
15	Konzervativní koalice	196	0,11	3	0
16	Sdruž.pro rep.- Republ.str.Čsl.	124	0,07	2	0

7.2.6 Krajské volby v roce 2008 – Olomoucký kraj⁷⁹

Název strany		Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		celkově	v %		
1	Česká str.sociálně demokrat.	77 556	39,78	60	27
2	Občanská demokratická strana	39 656	20,34	60	13
3	Komunistická str.Čech a Moravy	30 809	15,80	55	10
4	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	17 076	8,75	60	5
5	Nezáv.starostové pro kraj	6 475	3,32	56	0
6	Šance pro náš kraj	6 251	3,20	60	0
7	Strana zelených	5 341	2,73	60	0
8	Nezávislí	4 313	2,21	59	0
9	Moravané	1 834	0,94	60	0
10	Děln.str.-zrušení popl.ve zdr.	1 605	0,82	7	0
11	SDŽ-Strana důstojného života	1 103	0,56	60	0
12	Volte Pr.Blok- www.cibulka.net	1 060	0,54	2	0
13	Koruna Česká	741	0,38	41	0

⁷⁹ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <
http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=11 >.

	(monarch.strana)				
14	Strana zdravého rozumu	724	0,37	26	0
15	Sdruž.pro rep.- Republ.str.Čsl.	402	0,20	60	0

7.3 Volby do Senátu Parlamentu ČR 2010

7.3.1 Obvod 1: Karlovy Vary⁸⁰

Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
		1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1 Procházková Věra MUDr.	Suveren.	1 746	x	5,21	x
2 Pavel Josef JUDr.	ODS	5 135	4007	15,32	28,24
3 Žák Jaroslav MUDr.	Doktoři	1 875	x	5,59	x
4 Kotek Jiří	ALTER+OB	4 175	x	12,46	x
5 Poustka Ivan MUDr.	Victoria	1 616	x	4,82	x
6 Horník Jan Ing.	TOP+STAN	7 454	10 179	22,25	71,75
7 Weiss František Ing.	VV	566	x	1,68	x
8 Borka Jaroslav Mgr.	KSČM	4 097	x	12,23	x
9 Rovný Jaroslav	ČSNS	1 791	x	5,34	x
10 Vyvadil Jiří JUDr.	ČSSD	5 044	x	15,05	x

7.3.2 Obvod 7: Plzeň - město⁸¹

Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
		1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1 Terelmešová Dagmar	ČSSD	11 530	14 154	26,34	54,06
2 Kvit Karel Ing., RSDr.	KSČM	4 508	x	10,30	x
3 Kodeda Oldřich Ing.arch.	KČ	592	x	1,35	x
4 Sequens Richard MUDr.	SZ	5 777	x	13,20	x
5 Kůrka Jan	SPOZ	529	x	1,20	x

⁸⁰ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=1>>.

⁸¹ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=7>>.

6	Pillmann František MUDr.	Suveren.	2 086	x	4,76	x
7	Čížek Pavel Ing.	TOP+STAN	6 202	x	14,17	x
8	Šneberger Jiří Ing.	ODS	12 534	12 026	28,64	45,93

7.3.3 Obvod 16: Beroun⁸²

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Illés Tom Jack DiS.	SPOZ	1 195	x	2,30	x
2	Winter Marcel	Suveren.	1 240	x	2,39	x
3	Kovářová Věra Ing.	TOP+STAN	16 165	9 957	31,23	48,12
4	Kysela Pavel JUDr.	ČSSD	10 892	x	21,04	x
5	Oberfalzer Jiří	ODS	17 303	10 734	33,43	51,87
6	Peltan Rudolf JUDr.	KSČM	4 954	x	9,57	x

7.3.4 Obvod 22: Praha 10⁸³

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Štětina Jaromír	TOP+STAN	11 210	10 794	31,01	57,50
2	Duchek Karel	KDU-ČSL	704	x	1,94	x
3	Bobošíková Jana Ing.	Suveren.	3 326	x	9,20	x
4	Svoboda Miroslav Ing.	ČSSD	6 644	x	18,38	x
5	Svobodová Eva	SPOZ	208	x	0,57	x
6	Babinec Bohdan MUDr. CSc.	ČSNS2005	149	x	0,41	x
7	Vocelka Jaroslav Mgr.	VV	633	x	1,75	x
8	Suja Miroslav Ing. Ph.D.	DSZ	411	x	1,13	x
9	Ledl Lubomír JUDr.	KSČM	2 139	x	5,91	x
10	Lipovský Vladislav Mgr.	ODS	8 708	7 976	24,09	42,49
11	Stříteská Eva MUDr.	SZ	2 012	x	5,56	x

⁸² Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=16>>.

⁸³ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=22>>.

7.3.5 Obvod 26: Praha 6⁸⁴

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Bratský Petr Ing.	ODS	11 574	10 851	27,86	50,16
2	Finger Tomáš Dr.	Suv.SPOZ	774	x	1,86	x
3	Kohout Jan PhDr.	ČSSD	7 970	x	19,19	x
4	Moldan Bedřich prof. RNDr. CSc.	TOP+STAN	9 761	10 781	23,50	49,83
5	Šterzl Ivan prof. MUDr. CSc.	ČSNS2005	190	x	0,45	x
6	Hošek Marián MUDr.	KDU-ČSL	1 521	x	3,66	x
7	Briardová Helena PhDr.	KSČM	2 936	x	7,06	x
8	Stránský Martin MUDr.	VV	2 342	x	5,63	x
9	Ramnebornová Lucie Ing.	NK	4 039	x	9,72	x
10	Solis Daniel Lic.	DSZ	422	x	1,01	x

7.3.6 Obvod 28: Mělník⁸⁵

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Nováková Nina Mgr.	TOP+STAN	9 800 X	x	20,75	x
2	Holík Libor	VV	2 495 X	x	5,28	x
3	Němec Milan PaedDr.	ČSSD	12 042	12 682	25,49	44,16
4	Fialová Jiřina	KSČM	4 985 X	x	10,55	x
5	Hannig Petr Mgr.	Suveren.	3 405 X	x	7,21	x
6	Vrecionová Veronika Ing.	ODS	14 497	16 035	30,69	55,83

⁸⁴ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=26>>.

⁸⁵ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=28>>.

7.3.7 Obvod 37: Jičín⁸⁶

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Czernin Tomáš Ing.	TOP+STAN	8 619	x	18,50	x
2	Liška Jiří MVDr.	ODS	12 680	12 352	27,21	45,90
3	Ruml Otakar Ing.	KSČM	4 553	x	9,77	x
4	Táborský Josef Ing.	ČSSD	11 635	14 558	24,97	54,09
5	Kuhn Jiří RNDr.	KDU-ČSL	4 629	x	9,93	x
6	Hvězda Jiří MUDr.	VV	2 155	x	4,62	x
7	Voda Miroslav	Suveren.	2 314	x	4,96	x

7.3.8 Obvod 40: Kutná Hora⁸⁷

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Strnad Jaromír Ing.	ČSSD	13 125	14 500	30,59	60,16
			1			
2	Doležal Oldřich	NK	3 118	x	7,26	x
3	Zubová Olga PhDr.	DSZ	2 515	x	5,86	x
4	Veselý Stanislav	KSČM	4 594	x	10,70	x
5	Mrocek Josef Ing.	KČ	236	x	0,55	x
6	Matyášová Marie	SPOZ	810	x	1,88	x
7	Šojdrová Michaela Ing.	KDU-ČSL	2 406	x	5,60	x
8	Nováček Zdeněk MUDr.	TOP+STAN	7 261	9 599	16,92	39,83
9	Volfová Jana Mgr.	Suveren.	1 203	x	2,80	x
10	Vodička Milan Ing. CSc.	Svobodní	405	x	0,94	x
11	Exner Ladislav	VV	1 843	x	4,29	x
12	Talmanová Lucie Ing.	ODS	5 389	x	12,56	x

⁸⁶ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=37>>.

⁸⁷ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=40>>.

7.3.9 Obvod 46: Ústí nad Orlicí⁸⁸

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Soušek Miloslav Ing.	ČSSD	10 213	11 427	22,30	43,86
2	Bajt Jaroslav	KSČM	2 944	x	6,43	x
3	Toppisch Wesselin MUDr.	Suveren.	2 735	x	5,97	x
4	Šilar Petr Ing.	KDU-ČSL	10 311	14 622	22,52	56,13
5	Dušek Jaromír Ing.	SPOZ	3 807	x	8,31	x
6	Neugebauer Richard Mgr.	ODS	7 395	x	16,15	x
7	Müllerová Ludmila Ing.	TOP+STAN	8 377	x	18,29	x

7.3.10 Obvod 52: Jihlava⁸⁹

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Šlechtický Pavel Ing.	KSČM	6 140	x	14,83	x
2	Kasal Jan Mgr. Ing.	KDU-ČSL	4 577	x	11,05	x
3	Výborný Vratislav Ing.	ČSSD	7 961	9 446	19,23	40,62
4	Nechvátal Vladislav Ing.	Svobodní	2 888	x	6,97	x
5	Drlíková Zdeňka MUDr.	TOP+STAN	3 744 X	x	9,04	x
6	Halásek František Ing.	Suveren.	1 215 X	x	2,93	x
7	Zeman Eduard Mgr.	SPOZ	816 X	x	1,97	x
8	Vystrčil Miloš RNDr.	ODS	14 050	13 805	33,94	59,37

⁸⁸ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=46>>.

⁸⁹ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=52>>.

7.3.11 Obvod 61: Olomouc⁹⁰

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Dušek Josef PhDr.	SPOZ	396	x	0,96	x
2	Rytíř Jan JUDr. Ph.D.	Suveren.	2 326	x	5,61	x
3	Nováček Pavel Doc. RNDr. CSc.	KDU-ČSL	3 745	x	9,03	x
4	Skácel Miroslav PaedDr.	KSČM	4 004	x	9,66	x
5	Tesařík Martin Ing.	ČSSD	14 306	16 052	34,52	54,78
6	Hálek Jan Prof. Ing. CSc.	ODS	8 449	13 249	20,38	45,21
7	Klein Jiří Prof. MUDr. Ph.D.,FETCS	TOP+STAN	8 216	x	19,82	x

7.3.12 Obvod 73: Frýdek Místek⁹¹

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Szotkowski Jan Mgr.	Suveren.	1 256	x	3,09	x
2	Kuś Marian	NEZ	1 817	x	4,47	x
3	Trojka Michael Ing.	KDU-ČSL	2 196	x	5,40	x
4	Adamová Dagmar Mgr.	ODS	5 211	x	12,82	x
5	Czudek Stanislav MUDr. CSc.	VV	10 382	11 973	25,55	48,58
6	Petrov Igor Ing.	TOP+STAN	4 411	x	10,85	x
7	Gawlas Petr	ČSSD	11 127	12 669	27,39	51,41
8	Boublík Miroslav Ing.	KSČM	4 221	x	10,39	x

7.3.13 Obvod 76: Kroměříž⁹²

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Malý Miloš Mgr.	ČSSD	10 315	13 191	25,04	53,86
2	Janalík Zdeněk PaedDr.	ODS	9 586	11 298	23,27	46,13
3	Adamík Jaroslav Ing.	KSČM	4 202	x	10,20	x

⁹⁰ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=61>>.

⁹¹ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=73>>.

⁹² Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <<http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=76>>.

4	Pánek Zdeněk Mgr.	KDU-ČSL	6 472	x	15,71	x
5	Hoza Ignác Prof. Ing. CSc. dr.h.c.	VV	1 149	x	2,79	x
6	Mergenthalová Lenka MUDr.	TOP+STAN	4 306	x	10,45	x
7	Nečas Lubomír MUDr.	SPOZ	729	x	1,77	x
8	Dohnal Pavel Ing.	M	1 738	x	4,22	x
9	Dokoupilová Zdeňka Ing.	SZ	2 684	x	6,51	x

7.3.14 Obvod 79: Hodonín⁹³

	Kandidát	Volební strana	Počty hlasů		% hlasů	
			1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Venhodová Alena MUDr.	ODS	10 380	12 830	22,14	43,82
2	Bauer Rudolf	SPOZ	760	x	1,62	x
3	Ljasovský Risto Mgr.	TOP+STAN	3 366	x	7,18	x
4	Koliba Jiří Ing.	KDU-ČSL	7 166	x	15,28	x
5	Matušková Zuzana	Suveren.	1 524	x	3,25	x
6	Brůch Jiří	VV	1 339	x	2,85	x
7	Milerová Martina	KSČM	4 863	x	10,37	x
8	Škromach Zdeněk Ing.	ČSSD	17 476	16 444	37,28	56,17

⁹³ Volby.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Volby.cz. Dostupné z WWW: <
http://volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20101015&xobvod=79>.